

نامه علوم اجتماعی: روندها و رویه‌ها^۱

سعید معیدفر، معصومه قاراخانی، سید آیت‌الله میرزایی

دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه تهران^۲

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی

(تاریخ دریافت ۸۷/۱۲/۱۲، تاریخ تصویب ۸۸/۲/۲۲)

نامه علوم اجتماعی «مجله‌ای است دانشگاهی، به این معنی که سروکار آن با علم است، و ارائه گزارش و نقد و بررسی آن، و نه این‌که پاسدار سنتی و روالی از پیش نهاده و متکی به حوزه و مکتبی خاص باشد» (بی‌نام، ۱۳۴۷)

چکیده

بررسی نشریات ادواری، مطالعه غیر مستقیم قواعد حاکم بر فرایند تولید، پخش و بهره‌وری از اطلاعات علمی مکتوب و بیانگر ماهیت و روند توسعه یک رشته علمی است. با انجام تحلیل‌های مختلف بر روی مقالات منتشر شده در مجلات علمی، ضمن فهم روندها و رویه‌های تولید و انتشار علم در یک حوزه، می‌توان به فضا و شبکه‌های علمی آن حوزه نیز پی برد. این مقاله ضمن بازنمایی سهم حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی به ارائه تنوع آثار منتشر شده، روش‌های مورد استفاده، میزان هم‌نویسی، وابستگی سازمانی و پراکندگی جغرافیایی نویسنده/ نویسندگان، جنس و ملیت نویسنده/ نویسندگان در «نامه علوم اجتماعی» می‌پردازد و سیمایی از نامه علوم اجتماعی را به اجمال نشان می‌دهد. این پژوهش بر مبنای هدف مطالعاتی‌اش از نوع پژوهش‌های اکتشافی، توصیفی و تحلیلی است و از حیث فرایند پژوهش از نوع مطالعات کمی است. بر مبنای منطق پژوهش نیز یک مطالعه استقرایی است و چنان که انتظار می‌رود نتایج حاصل از این پژوهش نیز آن را در زمره مطالعات کاربردی قرار می‌دهد. در «نامه علوم اجتماعی» ۴۱۵ اثر در حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی را ۲۷۹ نویسنده (حقیقی/ حقوقی) با پراکندگی بین ۱ تا ۱۶ اثر در بازه زمانی پاییز ۱۳۴۷ تا بهار ۱۳۸۷ در قالب ۳۷ شماره با متوسط ۱۱/۲ اثر در هر شماره تولید نموده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد «نامه علوم اجتماعی» یک مجله بین رشته‌ای است که بر حوزه‌ی جامعه‌شناسی، مقالات علمی پژوهشی، روش کمی با جهت‌گیری به سوی روش‌های کیفی و ترکیبی (کمی و کیفی)، تک‌نویسی با گرایش به سوی هم‌نویسی و جهت‌گیری از نوع «دونویسی» درون سازمانی تمرکز دارد. بازنمایی آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» حکایت از یک تمرکزگرایی سازمانی ۷۳ درصدی در دانشکده علوم اجتماعی، ۷۶ درصدی در دانشگاه تهران و ۹۳ درصدی در تهران دارد.

مفاهیم کلیدی: مقاله، هم‌نویسی، تک‌نویسی، دونویسی، نامه علوم اجتماعی

^۱ . این مقاله بر گرفته از طرح پژوهشی «تحلیل موضوعی آثار منتشر شده در نامه علوم اجتماعی (پاییز ۱۳۴۷ تا بهار ۱۳۸۷)» است. شایسته است از جناب آقای دکتر فرهنگ ارشاد به خاطر در اختیار قرار دادن برخی از مجلات آرشیو شخصی‌اش؛ دکتر محمد ابوبی اردکان، دکتر سیروس علیدوستی و محمود خسروجردی به خاطر برخی راهنمایی‌های‌شان؛ و آقای افتخاری کارمند دانشکده علوم اجتماعی به خاطر در اختیار قرار دادن مجلات شخصی‌اش صمیمانه سپاسگزاری نماییم.

^۲ . شماره تماس نویسنده مسوول ۰۲۱-۶۱۱۷۸۹۷

مقدمه

قرن‌های هفدهم و هیجدهم میلادی زمان تولد مجله‌های تخصصی در جهان است (ریاحی ۱۳۷۴) و در همین زمان زمینه‌های لازم برای پیدایش مجله‌های علمی فراهم شده است.^۱ مجلات به عنوان رایج‌ترین کانال و رسانه رسمی جهت تبادل یافته‌ها و نتایج علمی روزآمد شناخته شده و مسئول جذب و ارزیابی مقالات و نوشته‌های تولید شده در یک علم هستند؛ به همین دلیل می‌توان آن‌ها را نمایندگان رشته‌ها و حرفه‌های تخصصی در سطح اجتماعات علمی دانست (رولند، ۲۰۰۲). اهمیت و ارزش مجلات هم در زمان انتشار و هم پس از گذشت زمان، خود آن‌ها را موضوع مطالعات علمی قرار داده است. نگاه انتقادی به مجلات از آن جهت که شیوه‌ای برای مرور یک حوزه علمی به منظور کشف نیازهای آن جهت تصحیح خطاهای عمدی و سهوی است، همیشه شایسته توجه بوده است. پرایس (۱۹۷۰) می‌نویسد، یک نشریه علمی نه فقط بخشی از اطلاعات است، بلکه گویای «وضعیت یک دانشمند یا گروهی از دانشمندان در زمانی معین» است و این فرضیه را مطرح می‌کند که اگر مدرک [علمی] حاوی اظهارات یک یا چند فرد فعال دست‌اندر کار پژوهش باشد می‌توانیم از روی خود مدرک، درباره روابط بین این افراد، حرفی برای گفتن داشته باشیم (پرایس، ۱۹۷۰: صص ۷-۶).

به عقیده اسملسر (۱۹۹۹)، که خود سال‌ها تجربه سردبیری و فعالیت در نشریات علمی داشته است، بازنمایی و معرفی یک رشته تخصصی یکی از نقش‌های آکادمیک حوزه‌های علمی است که به سه شیوه صورت می‌گیرد: «الف) با نوشتن درباره جایگاه آن حوزه علمی، علایق و مسائل آن؛ ب) با کسب قابلیت و شایستگی به عنوان سردبیر نشریه یک انجمن تخصصی و ج) با خدمت به سازمانی که فعالیت‌های آن بر دنیای دانش و پژوهش تأثیر می‌گذارد.» (اسملسر، ۱۹۹۹: ۲) در این مقاله نویسندگان، نخست با بررسی آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» دانشگاه تهران به بازنمایی این مجله به مثابه بخشی از حوزه علوم اجتماعی ایران می‌پردازند. در این راستا سهم هر یک از حوزه‌های علوم اجتماعی بر مبنای آثاری که منتشر شده، مشخص می‌شود. علاوه بر توزیع موضوعی مقالات «نامه علوم اجتماعی»، روندی که حوزه‌های علوم اجتماعی در این مجله طی کرده‌اند، روش‌های تحقیق به کاررفته، نرخ هم‌نویسی، وابستگی سازمانی و تمرکز جغرافیایی نویسندگان و نرخ مشارکت به لحاظ جنس، در این پژوهش مورد

^۱ . ماهونی (۱۹۹۰) آغاز انتشار اولین مجلات تخصصی را در سال ۱۶۶۵ به عنوان واکنشی به گسترش کتاب‌ها می‌داند. در ایران نیز نخستین مجله که به زعم پاکدهی (۱۳۷۴) یک مجله علمی است در سال ۱۲۴۴ (۱۸۶۴م) به سه زبان فارسی، عربی و فرانسه و به صورت ماهنامه منتشر می‌شده است. این مجله که «روزنامه علمی دولت ایران» نام داشت، دارای مقاله‌های علمی و برای عامه مردم بود. اما تحول واقعی در انتشار مجله‌های علمی از سال ۱۳۴۴ (۱۹۶۵م) به بعد صورت گرفت، به نحوی که تا ۲۰ سال بعد حدود ۲۵۰ مجله علمی با عمر متوسط شش سال شروع به انتشار کردند (زارع، ۱۳۷۸).

توجه است. متغیرهای یاد شده به همراه یافته‌های دیگر، در یک دوره زمانی ۴۰ ساله (از پاییز ۱۳۴۷ تا بهار ۱۳۸۷) بررسی و روند تحول آن‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد.

نویسندگان این پژوهش معتقدند نتایج حاصل از این پژوهش ضمن بازنمایی بخشی از حوزه علوم اجتماعی در ایران و ارائه سیمایی از روند آن، می‌تواند در تعیین موضوعات و اولویت‌های مقالات علمی جهت درج در نشریه مؤثر باشد. از آنجایی که این نوع پژوهش‌ها درباره مجلات تخصصی علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، کمتر مورد توجه بوده است، لذا، این پژوهش می‌تواند منبعی برای تحقیقات کاربردی در حوزه نشر به ویژه در مورد نشریات علوم اجتماعی بوده و راهگشای شناخت کاستی‌های این گونه نشریات و تقویت آن‌ها باشد. می‌توان ادعا نمود یافته‌های این پژوهش پاسخگوی نیازهای جامعه علمی و به‌ویژه حوزه علوم اجتماعی در ایران به منظور ارتقاء کیفیت مجلات علمی معتبر در این حوزه است. نهایتاً این که با بررسی «نامه علوم اجتماعی» می‌توان برخی پویاها، تغییر و تحولات علم اجتماعی به طور عام و حوزه‌های ذیل آن به‌طور خاص را در بخشی از اجتماع علمی علوم اجتماعی ایران، با مراجعه به آرشیو برجای مانده، مشاهده نمود و با حصول این شناخت به آینده‌نگری و سیاست‌گذاری پرداخت.

پیشینه موضوع

علم به عنوان یک پدیده و مسئله اجتماعی، موضوع مورد مطالعه جامعه‌شناسی است و «بخشی از ادبیات اجتماعی نهاد علم که به رشد و گسترش علم و اجتماعات علمی» (طایفی، ۱۳۸۰) می‌پردازد، ذیل عنوان جامعه‌شناسی علم، مورد توجه جامعه‌شناسان بوده است. در حوزه جامعه‌شناسی علم «اجتماعات علمی به لحاظ تاریخی به عنوان عاملان ارتباطات علمی در خدمت آن بوده‌اند. این نقش بر اعتبار و مبادله دانش و مسائل درونی علم تأکید دارد. به واسطه این میراث، اغلب فرض می‌شود یکی از کارکردهای اولیه اجتماعات علمی انتشار مجله است» (لویتان، ۱۹۷۹: ۳۹۳) که «به مثابه عنصری از اجتماع علمی» (توکل، ۱۳۷۰) خود موضوعی برای بررسی «نظام مبادله درون علم بوده و بیشترین اولویت را برای فهم و تهذیب دانش و انتشار آن دارد» (ماهونی، ۱۹۹۰: ۵۴)

مجلات علمی به عنوان بخشی از شبکه اجتماع علمی، مورد پژوهش قرار گرفته و از این طریق به بازنمایی حوزه‌های مختلف علمی که مجلات متعلق به آن‌ها هستند، پرداخته‌اند. در این پژوهش‌ها مجلات علمی به لحاظ کمی و کیفی، از زوایای مختلف از جمله تحلیل استنادی، تحلیل موضوعی، تحلیل ویژگی‌ها و کمیت انتشار آنان و فرایندها و رویه‌های تولید مجلات ... مورد بررسی قرار گرفته‌اند. این مطالعات گاه موضوع خود را مجلات به طور عام قرار داده و گاه بررسی خود را محدود به مجلات علمی - تخصصی یک حوزه خاص از دانش کرده‌اند. در این جا به مرور برخی از پژوهش‌های انجام

شده درباره مجلات تخصصی فارسی و لاتین مرتبط با موضوع مورد پژوهش پرداخته‌ایم. ضمناً، کلیه پژوهش‌هایی که در ایران صرف‌نظر از تعلق آنان به حوزه علوم اجتماعی بر روی مجلات تخصصی انجام گرفته‌اند، مورد توجه بوده‌اند. از میان پژوهش‌های غیرایرانی نیز آن دسته از پژوهش‌هایی که موضوع خود را مجلات تخصصی و به ویژه مجلات حوزه علوم اجتماعی قرار داده‌اند، مورد تأکید قرار گرفته‌اند.

کول، ایلز و هولم از مقالات علمی منتشر شده به عنوان ملاکی برای مقایسه تولید علمی کشورهای مختلف استفاده کردند. اگرچه نتایج حاصل از آمارشان در آن زمان توجه زیادی را جلب نکرد، با این حال درست در همان زمان افرادی نظیر لوتکا، برادفورد و زیپف به منظور بررسی توزیع انتشارات بر حسب مؤلفین و نشریات، مدل‌های نظری ویژه‌ای را ارائه کردند (براون و همکاران، ۱۳۷۴: ۷۰). به این ترتیب، مطالعات علمی با کاربرد تحلیل‌های کمی به شناسایی الگوهای رشد علمی توجه کردند. یکی از این مطالعات کاربرد شاخص‌های تعداد دانشمندان، تعداد مجلات علمی و مجلات غیرعلمی برای شناسایی الگوهای رشد علمی است (ولگار و گیلبرت، ۱۹۷۴: ۲۷۹). از میان این شاخص‌ها، انتشارات به عنوان مرکز فعالیت علمی از دیدگاه ارزیابانه‌ای مطالعه شده است (پونتیه، ۲۰۰۳: ۲۳۹). از جمله این ارزیابی‌ها پژوهش اسملسر (۱۹۹۹) درباره مجله ^۱ARS است. این پژوهش چکیده و انعکاسی از بیست و پنج سال تاریخ مجله ARS بوده و جهت‌گیری‌های کشورهای، دانشگاه‌ها، الگوهای هم‌نویسی و نرخ مشارکت با توجه به جنس را در این مجله نشان می‌دهد.

پونتیه (۲۰۰۳) نمونه‌ای از مقالات منتشر شده بین سال‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۹۵ (به مدت ۴۰ سال) در مجلاتی از جمله ^۲AJS و ^۳ASR در جامعه‌شناسی آمریکا و ^۴CIS و ^۵RFS در جامعه‌شناسی فرانسه را به عنوان مجلات تخصصی رشته جامعه‌شناسی این دو کشور مورد پژوهش قرار داده است. در این پژوهش با توجه به نوع مقالات که در پنج دسته طبقه‌بندی شده بود، نرخ هم‌نویسی در این دو کشور به شیوه تطبیقی مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج این پژوهش نشان داد، نرخ هم‌نویسی در همه مجلات در این سال‌ها افزایش یافته است، اما مطابق با زمینه کشوری که مجلات به چاپ رسیده‌اند، این نرخ متفاوت است. به طور کلی نرخ هم‌نویسی برای مجلات آمریکایی ۲/۳۷ درصد و برای مجلات فرانسوی ۲/۱۹ درصد بوده است.

در ایران نیز مجلات به عنوان موضوعاتی پژوهشی کم‌وبیش مورد توجه بوده‌اند. کیا (۱۳۷۰) به بررسی تاریخ حدوداً ۱۲۵ ساله نشریات علمی و پیمایش عوامل مؤثر بر انتشار و عدم انتشار نشریات علمی در ایران بین سال‌های ۷۰ - ۱۳۵۷ می‌پردازد. او مجلات علمی - پژوهشی پنج گروه علوم انسانی،

1. Annual Review of Sociology

2. American Journal of Sociology

3. American Sociological Review

4. Cahiers Internationaux de Sociologie

5. Française de Sociologie

علوم فنی _ مهندسی، علوم پایه، علوم کشاورزی و علوم پزشکی را مورد توجه قرار داده است. محقق عمده‌ترین مشکل نشریات علمی را (۱) مسائل مالی، (۲) مسائل فنی و کمبود مواد اولیه چاپ و نشر (۳) کمبود نیروی انسانی متخصص (۴) کمبود مطالب و مقالات علمی، (۵) عدم استقبال دانشجویان و دانش‌پژوهان و مخاطبان از نشریات علمی می‌داند.

محسنی (۱۳۷۹) در پژوهشی به طور عام به بررسی ویژگی‌ها، کارکردها، مسائل و مشکلات مجلات علمی ایران در سه بعد تولیدکنندگان، محصولات تولید شده و خوانندگان مجلات می‌پردازد. در این بررسی با انجام پژوهش میدانی از روش توصیفی -مقطعی استفاده شده است. نتایج پژوهش درباره سازمان مدیریت، اقتصاد مجلات، نویسندگان و مترجمان، محتوای مجلات، نظم انتشار، مطالعات مجلات، ارزشیابی مجلات و مسائل و مشکلات تولید و نشر نشریات علمی - تخصصی است.

فاضلی (۱۳۷۶) با تحلیل محتوای مقالات مجله «نامه علوم اجتماعی»، توزیع موضوعی آن را نشان می‌دهد. و از این بررسی نتیجه می‌گیرد، جامعه‌شناسی از منظر «نامه علوم اجتماعی» جهت‌گیری خاص حوزه‌ای و موضوعی دارد، زیرا مباحث و مقالات نظری توسعه‌ای در بعضی از حوزه‌های جامعه‌شناسی در مقایسه با دیگر حوزه‌ها بیشتر است. این مقاله یکی از اولین مقالاتی است که موضوع خود را بررسی یک مجله تخصصی در حوزه علوم اجتماعی قرار داده است. نکته مورد توجه درباره این مقاله، شناسایی توزیع موضوعی مقالات ذیل مقوله‌هایی است که نه بر مبنای حوزه‌های علوم اجتماعی قرار دارد و نه شاخه‌های جامعه‌شناسی. بلکه مقوله‌ها در چند دسته‌بندی جامعه‌شناسی، مسائل اجتماعی، روش تحقیق، نظریه‌ها، معرفی کتاب، گزارش و معرفی شخصیت‌ها قرار گرفته‌اند. در این‌جا برخی مقوله‌ها ناظر بر محتوا (مسائل اجتماعی یا نظریه‌ها) و برخی ناظر بر نوع اثر به چاپ رسیده (معرفی شخصیت‌ها، گزارش و...) است. در حالی که بر مبنای محتوای یک گزارش یا یک معرفی کتاب، حوزه‌ای که این اثر ذیل آن قرار دارد شناسایی نشده است. نکته مهم‌تر این‌که برخی آثار یا مقالات به چاپ رسیده در این مجله ذیل دو یا سه حوزه از حوزه‌های علوم اجتماعی و یا جامعه‌شناسی قرار می‌گیرد. در مجموع اختلاط مقوله‌ها و کنار هم قرار دادن مقولات متفاوت، ابهاماتی را برای خواننده به وجود می‌آورد.

آزاد ارمکی (۱۳۷۸) با بررسی وضعیت مقالات در دو مجله «نامه علوم اجتماعی» و «فصلنامه علوم اجتماعی» به چگونگی نقش مجلات علوم اجتماعی در شکل‌دهی جامعه‌شناسی می‌پردازد. برای وی محتوای اصلی‌ترین مجله علوم اجتماعی ایران یعنی «نامه علوم اجتماعی» با مراجعه به محتوای مقالات مورد توجه بوده است. نویسنده با استناد به نتایج پژوهش فاضلی (۱۳۷۶) در مورد «نامه علوم اجتماعی» و نیز یافته‌های خود درباره «فصلنامه علوم اجتماعی» استنباط نموده که روند مقالات به سوی تألیف بوده است تا ترجمه. در این دو مجله تمایل به طرح مسائل ایران وجود داشته است. همچنین در این دو مجله بر برخی حوزه‌ها تأکید بیشتری وجود داشته و لذا نتیجه می‌گیرد که فراگیری حوزه‌های متعدد

جامعه‌شناسی محدود است. در مقوله‌بندی موضوعی آزاد ارمکی، مقولات بر اساس تفکیک حوزه‌های علوم اجتماعی یا شاخه‌های جامعه‌شناسی نیست. این موضوع شناسایی حوزه/شاخه علمی یک اثر یا مقاله را ذیل یک مقوله دشوار می‌سازد. مثلاً سیاسی و تغییرات^۱ به عنوان یک مقوله یا جامعه‌شناسی/ایران به عنوان یک مقوله در نظر گرفته شده است. حال مکانیسم شناسایی یک اثر یا یک مقاله ذیل این مقوله چگونه است؟ چطور می‌توان مقاله‌ای را که مثلاً به سه حوزه توسعه، سیاسی و تغییرات مربوط است ذیل یک مقوله تغییرات و سیاسی قرارداد؟

صدیق سروستانی (۱۳۸۰) با شمارش و بررسی مقالات منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی»، از پاییز ۱۳۴۷ تا تابستان ۱۳۸۰، وضع نحیف و بسیار ضعیف هم‌نویسی و هم‌پژوهی در حوزه علوم اجتماعی را نشان می‌دهد. و به سهم ۷/۵ درصدی هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی» اشاره می‌کند. هم‌پژوهی یعنی «کار مشترک پژوهشی چند پژوهشگر با هم و با چند مؤسسه داخل یا بیرون یک سازمان یا یک کشور و حتی پژوهش‌های بین‌العلمی و فرابخشی» (همان: ۹۱). وی ضعف هم‌پژوهی را معلول عوامل متعددی از جمله؛ فرهنگ، سنت و ساختار استبدادی، انزوای طلبی و بی‌رغبتی به کارگروهی، دیوان‌سالاری و سوءمدیریت، خودنمایی، اقتدارگرایی و بی‌اعتمادی، ضعف یا نبود نظام ارزشیابی، انتقاد و پاداش‌دهی سالم، می‌داند. همه این عوامل از موانع رشد و توسعه علمی و پژوهش و به تبع آن نبود یا ضعف هم‌پژوهی و هم‌نویسی، ... و هم‌پژوهی‌های کاذب و ساختگی است.

پژوهش قانعی‌راد (۱۳۸۵) نشان می‌دهد میزان همکاری‌های پژوهشی بین اساتید و پژوهشگران علوم اجتماعی اندک بوده است. وی از رواج نوعی فردگرایی پژوهشی و ضعف تعامل در فرایندهای تعیین مسائل و اولویت‌ها، اجرا، و مستندسازی پژوهش سخن می‌گوید. «فردگرایی پژوهشی و یا تمایل به تشکیل گروه‌های ثابت دو نفره، ویژگی جامعه مورد بررسی را تشکیل می‌دهد. به دلیل ضعف اجتماع علمی، همکاری‌های پژوهشی موجود عمدتاً در درون ساختارهای سازمانی محدود مانده‌اند. ... میزان همکاری‌های پژوهشی درونی در دانشگاه‌ها بسیار بالاتر از همکاری با سایر دانشگاه‌ها می‌باشد. بدین ترتیب، فرایند تولید دانش اجتماعی که از شدت و تراکم اندکی نیز برخوردار می‌باشد در سیطره چارچوب‌های سازمانی قرار دارد و تداوم این وضعیت می‌تواند کمیت و کیفیت فرایند مزبور را کاهش دهد» (همان: ۵۱).

ارشاد، قاراخانی و میرزایی (۱۳۸۴) در پژوهشی بر روی «مجله جامعه‌شناسی ایران» به بررسی هنجارهای درون سازمانی تولید علم و اهمیت این دست مطالعات در حوزه علم و فناوری در شناسایی بخشی از نقایص و کاستی‌های درون سازمانی مجلات و اهمیت مطالعه آرشیو اسناد داوری یک مجله

^۱. اگر منظور از «تغییرات»، جامعه‌شناسی تغییرات است و منظور از «سیاسی»، جامعه‌شناسی سیاسی است، لذا آوردن این دو ذیل یک عنوان سیاسی و تغییرات مخدوش به نظر می‌رسد.

برای شناسایی نقاط ضعف و قوت یک رشته یا حوزه علمی بر اساس نظر داوران در یک بازه زمانی مشخص، می‌پردازند. و اهمیت توجه به حرفه مقاله نویسی در مجلات آکادمیک و برخی آسیب‌های مؤثر بر این حرفه از جمله نوشتن با «انگیزه ارتقا» و دست‌یازیدن ناپخته‌ها به موضوعات گران حوزه جامعه‌شناسی را گوشزد می‌نمایند.

با همین رویکرد مطالعاتی، میرزایی و همکاران (۱۳۸۵) به مسئله پراهمیت و درون سازمانی «همتراخوانی»/ داوری و فرایند داوری در «مجله جامعه‌شناسی ایران» پرداخته و ضمن توجه به اهمیت این موضوع به یک مطالعه کمی در این زمینه می‌پردازند. انتشار نتایج فرایند داوری یک مجله ضمن گرایش به شفاف‌سازی و جلب اعتماد به فعالیت‌های علمی یک مجله می‌تواند در بهبود کاستی‌ها و نقایص فرایند داوری آن نیز مؤثر باشد و به طور جدی به بهبود کیفیت مجلات منجر شده و نتایج کاربردی و عملی برای سیاست‌گذاری‌های مجلات داشته باشد.

مرور پژوهش‌های مرتبط با مجلات علمی - تخصصی، به ویژه در اغلب پژوهش‌های صورت گرفته در ایران، نشان می‌دهد، هدف از این بررسی‌ها تحلیل وضعیت فعلی مجلات و شناسایی معضلات درون سازمانی و برون‌سازمانی آن‌ها و شیوه‌های مناسب تولید و عرضه آن‌ها است. بیشتر این پژوهش‌ها، به طور عام به موضوع مجلات پرداخته و علیرغم این‌که در زمینه مجلات علوم اجتماعی محدود پژوهش‌هایی (فاضلی، ۱۳۷۶؛ آزادارمکی، ۱۳۷۸؛ صدیق سروسستانی، ۱۳۸۰؛ ارشاد، میرزایی و قاراخانی، ۱۳۸۴؛ میرزایی و همکاران، ۱۳۸۵ و قانع‌راد، ۱۳۸۵) وجود دارد، با این حال پژوهش (اعم از کمی و کیفی) درباره مجلات تخصصی علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی از موضوعات قابل توجه ذیل حوزه جامعه‌شناسی علم در این عرصه است. این پژوهش نیز در ادامه پژوهش‌های گذشته به روندها و رویه‌های درون سازمانی تولید علم اجتماعی می‌پردازد و این شناخت را بر پیدایش و استمرار «نامه علوم اجتماعی» متمرکز نموده است. تا با مطالعه آنچه که گذشته، نتایجی برای آینده بیابد. طرح پرسش‌های آغازین زیر به جهت دستیابی به هدف یا اهداف پیش‌گفته این پژوهش است که خود ممکن است به طرح پرسش‌ها و پاسخ‌های مرتبطی، به هنگام تحلیل یافته‌ها منجر شود.

پرسش‌های پژوهش

- ۱- توزیع آثار منتشر شده بر اساس حوزه‌های علوم اجتماعی چگونه است؟
- ۲- توزیع آثار منتشر شده بر حسب وابستگی سازمانی نویسنده/ نویسندگان چگونه است؟
- ۳- میزان هم‌نویسی در آثار منتشر شده چگونه است؟
- ۴- توزیع مقالات پژوهشی منتشر شده بر اساس نوع روش پژوهش چگونه است؟
- ۵- توزیع آثار منتشر شده بر حسب جنس نویسنده چگونه است؟

روش پژوهش

مطابق طبقه‌بندی ارائه شده از انواع اصلی تحقیق (بنگرید به کولیس و هوسی، ۱۹۹۷) این پژوهش بر مبنای هدف مطالعاتی‌اش از نوع پژوهش‌های اکتشافی، توصیفی و تحلیلی است و از حیث فرایند پژوهش از نوع مطالعات کمی است. از حیث منطق پژوهش نیز در زمره مطالعات استقرایی می‌باشد و چنان که انتظار می‌رود نتایج حاصل از این پژوهش نیز آن را در زمره مطالعات کاربردی قرار می‌دهد. بنابراین متناسب با هدف و فرایند پژوهش تکنیک تحلیل محتوای کمی برای استخراج اطلاعات مورد نیاز از متن مقالات منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» اجرا شده است. از آنجایی که هدف نخستین تحلیل محتوا ارائه تفسیری از اهمیت نمادی یک فرآورده فرهنگی است، در این‌جا نیز با استخراج اطلاعات کمی از آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» در صدد یافتن پاسخ‌هایی برای پرسش‌های پژوهش هستیم.

برای تحلیل محتوای آثار و عنوان بندی آن‌ها ذیل حوزه‌های علوم اجتماعی به معنای خاص^۱ آن ابتدا عناوین حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی در نظر گرفته شد و سپس هر اثر با در نظر داشتن عنوان، متغیرهای مستقل و وابسته آن و ارائه یک مقوله‌بندی بر اساس این عناوین و متغیرها، تفکیک شد و تا اندازه‌ای هم از خارج ماندن برخی آثار از ذیل مقوله‌ها کاسته شد و هم پوشش بهتری از مقوله‌ها ذیل حوزه‌های علوم اجتماعی به دست آمد. به این ترتیب که با توجه به محتوای مقالات (اعم از عنوان، چکیده، مقدمه، متن و نتیجه‌گیری) حوزه آن‌ها را ذیل جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی، جمعیت‌شناسی، ارتباطات، برنامه‌ریزی و تعاون، توسعه روستایی، مطالعات فرهنگی و روان‌شناسی اجتماعی تفکیک نمودیم.

این مرحله به شیوه توافقی و با گزینش اولین حوزه‌ی در برگیرنده مقاله صورت گرفت. با تفکیک موارد هم‌نویسی و تک‌نویسی، مورد شاخصی زیر عنوان دونویسی «را از درون مقوله هم‌نویسی تفکیک و نتایج آن را به صورت مستقل ارائه کرده‌ایم. هم‌نویسی «یعنی کار مشترک چند پژوهشگر در تهیه و تدوین و تألیف نتایج پژوهش‌ها و چالش‌های فکری خود و یا ترجمه آثار دیگران» (صدیق سروسستانی، ۱۳۸۰: ۹۱) و ملهم از تعریف پیش گفته «دونویسی» یعنی «یعنی کار مشترک دو پژوهشگر در تهیه و تدوین و تألیف نتایج پژوهش‌ها و چالش‌های فکری خود و یا ترجمه آثار دیگران» و «تک‌نویسی» یعنی «کار یک پژوهشگر در تهیه و تدوین و تألیف نتایج پژوهش‌ها و چالش‌های فکری خود و یا ترجمه آثار دیگران» است.

^۱ . بر سر این موضوع توافق چندانی وجود ندارد. برخی یک طبقه‌بندی سه‌گانه از فعالیت‌های علمی- پژوهشی ارائه می‌دهند و آنها را به سه دسته علوم تجربی، اجتماعی و انسانی تفکیک می‌کنند. که از این میان علوم اجتماعی به معنای عام شامل روان‌شناسی، روانپزشکی، اقتصاد، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، آموزش و پرورش و انسان‌شناسی می‌باشند (بنگرید به موند، ۱۳۸۷).

وابستگی سازمانی نویسنده/ نویسندگان را با ارجاع به موسسه آموزشی/ و پژوهشی مربوط تفکیک نموده‌ایم. پراکندگی جغرافیایی مؤسسات آموزشی/ و پژوهشی نویسنده/ نویسندگان را در قالب دو مقوله تهران و سایر استان‌ها و شهرستان‌ها، روش پژوهش مقالات پژوهشی را در قالب تقسیم‌بندی عمده کمی و کیفی و سپس تلفیقی (کمی و کیفی)، جنس را در قالب دو مقوله زن و مرد و نهایتاً ملیت نویسنده/ نویسندگان را به صورت ایرانی و خارجی در نظر داشته‌ایم. اما در مورد تفکیک مقالات پژوهشی از ترویجی، با الهام از آیین‌نامه تعیین اعتبار مجله‌های علمی کشور، مقاله‌هایی که به ارائه یافته‌های جدید پژوهشی می‌پردازند و جامعه علمی آنها را پژوهشی تلقی می‌کند، اعم از پژوهش‌های بنیادی، کاربردی یا توسعه‌ای در زمره مقالات پژوهشی هستند و مقاله‌هایی که به ترویج رشته‌ای یا رشته‌هایی از علوم می‌پردازند در زمره مقالات ترویجی تلقی می‌شوند (بنگرید به تارنگار کمیسیون نشریات علمی کشور، ۱۳۸۶).

به منظور تعیین روایی ابتدا تفکیک آثار بر مبنای مقوله‌های تعیین شده صورت گرفت و پس از آن در فاصله زمانی یک‌ماهه بار دیگر بدون توجه به تفکیک آثار در مرتبه اول، آثار ذیل مقوله‌ها قرار گرفتند. علاوه بر این با استفاده از روش داوری، اعتبار تفکیک موضوعی آثار منتشر شده ذیل مقوله‌ها توسط داور دیگری سنجیده شد. جمعیت آماری یا U (کرلینجر، ۱۳۸۲) یعنی کل محتوایی که باید مورد تحلیل قرارگیرد، آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» از پاییز ۱۳۴۷ تا بهار ۱۳۸۷ است. در مرحله اول تمامی ۳۷ شماره منتشر شده از پاییز ۱۳۴۷ تا بهار ۱۳۸۷ گردآوری شده و تمامی آثار مرتبط با اهداف پژوهش مشخص شدند. واحد تحلیل در این پژوهش تمام آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» (مقاله، ترجمه، معرفی صاحب‌نظر، معرفی کتاب، گزارش، مصاحبه، یادبود و نقد کتاب) است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات استخراج شده از تکنیک‌های آماری توصیفی، درصد فراوانی، درصد فراوانی تجمعی، میانگین در قالب جداول یک بعدی و دو بعدی و نمودارها و آزمون مربع خي با توجه به ماهیت توصیفی و اکتشافی پژوهش استفاده شده است.

معرفی «نامه علوم اجتماعی»

نامه علوم اجتماعی اولین مجله آکادمیک علوم اجتماعی ایران است که با قدمت ۴۰ ساله _ از سال ۱۳۴۷ تا ۱۳۸۷ _ به انتشار تعداد ۴۱۵ اثر اعم از مقاله پژوهشی، ترویجی، ترجمه، گزارش، یادبود، معرفی و نقد کتاب پرداخته است (بنگرید به جدول شماره ۱ و برای مشاهده اطلاعات تفصیلی بنگرید به پیوست شماره ۲). «نامه علوم اجتماعی» با این هدف که «مجله‌ای است دانشگاهی، به این معنی که سروکار آن با علم است، و ارائه گزارش و نقد و بررسی آن، و نه این‌که پاسدار سنتی و روالی از پیش نهاده و متکی به

حوزه و مکتبی خاص باشد» (بی‌نام، ۱۳۴۷) پایه‌گذاری شد تا فضایی برای ارتباط و انتقال اندیشه‌ها، نظریات و مطالعات در حوزه علوم اجتماعی برای اصحاب این رشته فراهم نماید.

«نامه علوم اجتماعی» به عنوان یک مجله علمی پژوهشی در اولین شماره خود در سال ۱۳۴۷ بر آن بود تا «از یک جهت یک مجله نظری مربوط به علوم اجتماعی و فلسفه آن باشد. و از جهت دیگر قسمت عمده‌ای از مجله اختصاص به نشر نتایج تحقیقات پژوهندگان ایرانی، به ویژه کسان و گروه‌هایی که در مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی به کار تحقیق در مسائل مختلف اجتماعی ایران مشغولند، باشد» (بی‌نام، ۱۳۴۷). از شماره ۳ سال ۱۳۴۸ هیأت تحریریه مجله بر تحقیقات اجتماعی نسبت به مطالب نظری توجه بیشتری داشته و لذا درج مقالات حاصل از تحقیقات اجتماعی مورد تأکید بیشتر قرار گرفت. تأکید بر انتشار مقالات پژوهشی در سال‌های بعد نیز با وجود تغییر مدیر مسئول، سردبیر و اعضا تحریریه همچنان دنبال می‌شد.

«نامه علوم اجتماعی» بعد از چاپ سه شماره از سال ۱۳۴۹ تا سال ۱۳۵۲ تولید و چاپ نشد. در سال ۱۳۵۳ تنها یک شماره از این مجله به چاپ رسید. و با تأخیر یک ساله مجدداً در سال ۱۳۵۵ و ۱۳۵۶ دو شماره از آن به چاپ رسید. از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۶ چاپ این مجله متوقف شد و انتشار مجدد آن از سال ۱۳۶۷ آغاز شد و تا کنون انتشار آن ادامه یافته است.

در تعقیب سیاست‌های مجله، از سال ۱۳۶۷ که اولین شماره «دوره جدید» آن انتشار یافت، «یکی از اهداف انتشار «نامه علوم اجتماعی» انعکاس تلاش و فعالیت‌های علمی دانش‌پژوهان این رشته و فراهم ساختن زمینه برای تبادل اطلاعات علمی و فعل و انفعالات پژوهشی» (بی‌نام، ۱۳۶۷) و تأکید بر انجام وظایف آموزشی در ترجمه‌ها و نگارش کتاب‌ها بوده و «وظیفه آن را چاپ مقاله تحقیقی قرار داده تا گره‌گشای معضلات علمی و اجتماعی باشد» (میرزایی، ۱۳۷۳). علیرغم تغییر مدیرمسئول، سردبیر و اعضا هیأت تحریریه مجله در این سال‌ها، به منظور حفظ اعتبار علمی پژوهشی «نامه علوم اجتماعی» بر انتشار مقالات علمی پژوهشی تأکید می‌گردید. با وجود این تأکید، تنها از سال ۱۳۷۵ آثار منتشر شده بیشتر در زمره مقالات علمی پژوهشی قرار گرفته و رفته رفته نسبت به سال‌های آغازین انتشار آن از تعداد ترجمه‌ها، گزارش‌ها، معرفی و نقد کتاب و مقالات ترویجی کاسته شده‌است. مروری بر تعداد آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» نشان می‌دهد هرچند تعداد مقالات ترویجی نسبت به مقالات پژوهشی کمتر است، اما نسبت به هدف مجله که درج مقالات پژوهشی بوده است، این نسبت نیز قابل توجه است. درباره تعداد ترجمه‌ها و سایر آثار نیز این موضوع مصداق می‌یابد، هرچند در کل روندی نزولی به سود مقالات پژوهشی داشته است.

صرف‌نظر از سال‌هایی که انتشار این مجله به دلایل مختلف دچار وقفه شده است، در طول چهل سال گذشته سی و هفت شماره از مجله منتشر شده است که به طور متوسط انتشار یک شماره در هر سال را

نشان می‌دهد (بنگرید به پیوست ۱). اما از دوره جدید (۱۳۶۷ به بعد) در برخی سال‌ها یک شماره و در برخی دیگر دو شماره و بیشتر به چاپ می‌رسیده است.^۱ به لحاظ صوری طرح جلد، تعداد صفحات، عناوین مجله، شماره دوره‌ها، قید فصل یا برخی موارد، قید ماه به جای فصل به هنگام چاپ مجله مبتنی بر یک نظم و سیاق مشخص نبوده و بیشتر بازتابی از سلايق افراد دست‌اندرکار این مجله بوده است. به عنوان نمونه می‌توان از تغییر قید «دوره» از سال ۱۳۶۷ تا ۱۳۸۵ به «دوره جدید» و عدم قید «دوره» در شماره‌های ۲۹ و ۳۰ سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ و سپس آوردن قید «دوره ۱۵ و...» از شماره ۳۱ سال ۱۳۸۶ به بعد یا آوردن قید «فصل» در برخی شماره‌ها و قید «ماه» در برخی شماره‌های دیگر و عدم ثبات در سبک ارجاع‌دهی و نظایر آن نام برد.

علاوه بر این اغلب شماره‌های این مجله فاقد سخن سردبیر، مقدمه یا پیش‌گفتاری که حاوی سیاست‌ها و خط‌مشی‌های «نامه علوم اجتماعی» و یا توضیحی درباره تغییر سیاست‌های مجله، یا شرحی از موضوعات منتشر شده و مقالات مندرج در هر شماره، است. مقالات از ابتدا دارای یک الگوی نوشتاری مشخص اعم از ارجاع‌دهی و فهرست منابع تعریف شده‌ای نیستند و تقریباً از سال ۱۳۷۵ به بعد است که به ساختار مقالات علمی، یعنی داشتن چکیده و مقدمه مجزا و رعایت شیوه منظم‌تری از ارجاع‌دهی و تفکیک آن‌ها از یادداشت‌ها، توجه اندکی می‌شود. این مجله نشان سلیقه‌های متنوع سردبیران مختلف را بر پیکره خود دارد. سردبیرانی که از رشته‌های جامعه‌شناسی، جمعیت‌شناسی و مردم‌شناسی به هدایت این مجله پرداخته‌اند. و تنوعات مورد اشاره نیز هرکدام یادگاری از این سردبیران، مدیران مسوول و اعضای هیئت تحریریه مجله و بعضاً سیاست‌های اعلام شده از سوی دانشگاه تهران و حتی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است که از آن‌ها بر جای مانده است.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های این پژوهش در پاسخ به پرسش‌های مطرح شده، به تعیین پوشش موضوعی آثار منتشر شده، سهم هر یک از این حوزه‌ها، روش‌های تحقیق بکار رفته، میزان هم‌نویسی و وابستگی سازمانی و پراکندگی جغرافیایی نویسندگان/ نویسندگان آثار و نرخ مشارکت نویسندگان بر اساس جنس و ملیت آن‌ها در «نامه علوم اجتماعی» در بازه زمانی پاییز ۱۳۴۷ تا بهار ۱۳۸۷ می‌پردازد.

^۱. کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور در بند ۱۱ از «توصیه‌های ویژه به سردبیران مجلات دارای درجه علمی از آنان خواسته است که «در چاپ هر شماره تعداد مقالات چاپ شده را ثابت نگاهدارند (حداقل ۷ مقاله)» (کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور، بی‌تا/الف). بدین ترتیب نشریه‌ها نمی‌توانند میزان خروجی خود را بر اساس تعداد مقاله‌های پذیرفته شده تنظیم کنند. این محدودیت به طولانی‌تر شدن زمان انتظار برای چاپ مقاله‌ها می‌انجامد. از سوی دیگر نیز بند ۱۳ همین توصیه‌ها خواستار خودداری اکید «انتشار دو شماره در یک جلد» شده است. بدین ترتیب، ممکن است نشریه‌ای برای حفظ هم‌زمان این دو معیار به پذیرش مقاله‌های ضعیف نیز تن دهد (بنگرید به علیدوستی و همکاران، ۱۳۷۸).

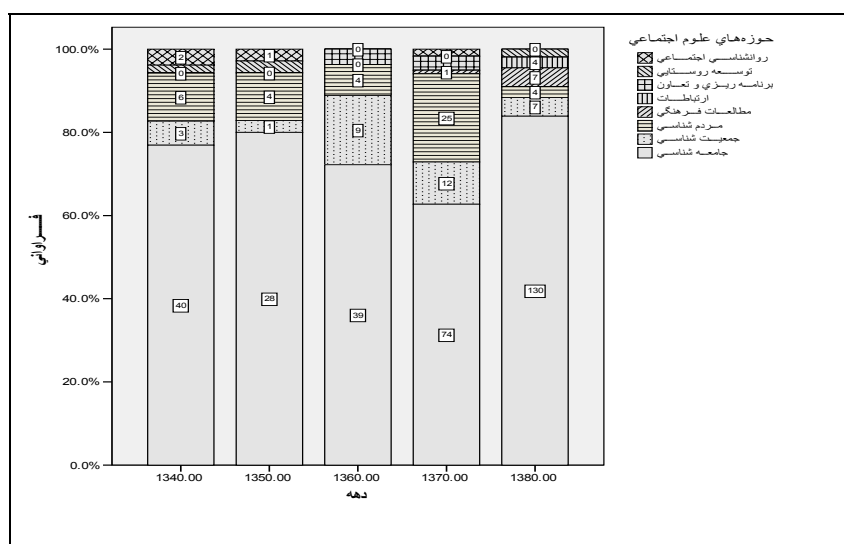
جدول شماره ۱ با ارائه اطلاعات جمعیت‌شناختی از «نامه علوم اجتماعی»، به بازنمایی نوع آثار منتشر شده در آن، سهم حوزه‌های علوم اجتماعی، وابستگی سازمانی و پراکندگی جغرافیایی نویسندگان/ نویسندگان، جنس و ملیت نویسنده/ نویسندگان می‌پردازد. در این مجله ۴۱۵ اثر در حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی را ۲۸۱ نویسنده (حقیقی/ حقوقی) با پراکندگی بین ۱ تا ۱۶ اثر در بازه زمانی پاییز ۱۳۴۷ تا بهار ۱۳۸۷ در قالب ۳۷ شماره با متوسط ۱۱/۲ اثر در هر شماره تولید نموده‌اند.

جدول شماره ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی «نامه علوم اجتماعی»

اطلاعات جمعیت‌شناختی			درصد	فراوانی
نوع اثر	مقاله پژوهشی	۲۰۳	۴۸/۹	
	مقاله ترویجی	۱۱۸	۲۸/۴	
	ترجمه	۳۹	۹/۴	
	مرور و نقد کتاب	۲۳	۵/۵	
	گزارش علمی	۱۷	۴/۱	
	سایر آثار	۱۵	۳/۶	
حوزه‌ها	جامعه‌شناسی	۳۱۱	۷۴/۹	
	مردم‌شناسی	۴۳	۱۰/۴	
	جمعیت‌شناسی	۳۲	۷/۷	
	مطالعات فرهنگی	۸	۱/۹	
	برنامه‌ریزی و تعاون	۶	۱/۴	
	توسعه روستایی	۵	۱/۲	
	روانشناسی اجتماعی	۵	۱/۲	
	ارتباطات	۵	۱/۲	
جنس نویسنده	مرد	۴۶۴	۹۱/۰	
	زن	۴۶	۹/۰	
وابستگی سازمانی صاحب/ صاحبان اثر	دانشگاه تهران	۳۸۷	۷۶/۲	
	سایر موارد	۱۲۱	۲۳/۸	
پراکندگی جغرافیایی نویسندگان/ نویسندگان	تهران	۴۷۴	۹۳/۳	
	سایر شهرستانها	۳۴	۶/۷	
ملیت نویسنده/ نویسندگان	ایرانی	۵۰۸	۹۸/۳	
	غیر ایرانی	۹	۱/۷	

بازنمایی حوزه‌های علوم اجتماعی در «نامه علوم اجتماعی»

چنان که نتایج جدول شماره ۱ نشان می‌دهد، از میان حوزه‌های علوم اجتماعی به معنای خاص آن، هشت حوزه جامعه‌شناسی، جمعیت‌شناسی، مردم‌شناسی، ارتباطات، برنامه‌ریزی، توسعه روستایی، مطالعات فرهنگی و روان‌شناسی اجتماعی، بیشترین سهم مربوط به حوزه جامعه‌شناسی با فراوانی ۷۴/۹ درصد (۳۱۱ اثر) است. پس از آن به ترتیب مردم‌شناسی با ۱۰/۴ درصد (۴۳ اثر) و جمعیت‌شناسی با ۷/۷ درصد (۳۲ اثر) قرار دارند. حوزه مطالعات فرهنگی ۱/۹ درصد، برنامه‌ریزی و تعاون ۱/۴ درصد، توسعه روستایی، روان‌شناسی اجتماعی و ارتباطات هر یک با ۱/۲ درصد به ترتیب کمترین سهم را در «نامه علوم اجتماعی» داشته‌اند. البته باید به این نکته نیز توجه نمود که این مقوله‌بندی، به ویژه با یک بار تعیین حوزه، شمولیت بین رشته‌ای ندارد. به عبارت دیگر، حوزه‌های تفکیک شده‌ای همانند روان‌شناسی اجتماعی، توسعه روستایی، مطالعات فرهنگی و حتی ارتباطات و برنامه‌ریزی و رفاه نیز می‌توانند در زمره حوزه جامعه‌شناسی قرار گیرند. از سویی باید توجه داشت که در برخی دهه‌ها، «نامه علوم اجتماعی» از شمارگان اندکی برخوردار بوده‌است. بنابراین این یافته‌ها را باید با احتیاط مورد ملاحظه قرار داد و مقایسه‌ها را با این محدودیت‌ها تعدیل نمود. نمودار شماره ۱ توزیع مقالات حوزه علوم اجتماعی را با توجه به دهه‌های انتشار «نامه علوم اجتماعی» نشان می‌دهد.

نمودار شماره ۱. توزیع مقالات حوزه‌های علوم اجتماعی با توجه به دهه‌های انتشار

چنان که نمودار شماره ۱ نشان می‌دهد در تمامی دهه‌ها حوزه‌ی جامعه‌شناسی نسبت به تمامی حوزه‌های

دیگر سهم بیشتری از انتشار آثار را به خود اختصاص داده است. در دهه‌های ۱۳۶۰ و ۱۳۷۰ افت اندکی در سهم جامعه‌شناسی به نفع حوزه‌های دیگر به ویژه مردم‌شناسی و جمعیت‌شناسی رخ داده است. بخشی از این تحولات را می‌توان با تغییر سردبیر و مدیر مسؤول و در نتیجه تغییر در سیاست‌های انتشار در «نامه علوم اجتماعی»، البته به عنوان یک پیش‌فرض، در ارتباط قرار داد. مثلاً تقریباً ۶۰ درصد از مقالات منتشر شده تمام ادوار «نامه علوم اجتماعی» در حوزه مردم‌شناسی در دهه ۱۳۷۰ و به ویژه در فاصله سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۰ منتشر شده است (بنگرید به جدول شماره ۲). این موضوع را می‌توان در باب حوزه‌ی جامعه‌شناسی و جمعیت‌شناسی نیز دنبال کرد (برای مشاهده و مقایسه ادوار مجله بنگرید به پیوست شماره ۱ و شماره ۲).

چنان که ملاحظه می‌شود، حوزه مطالعات فرهنگی تا قبل از سال ۱۳۷۸ هیچ سهمی در آثار منتشر شده این مجله نداشته است. با این حال از همین تاریخ به بعد این حوزه نیز سهمی در مجله به خود اختصاص داده است و روند رو به رشدی را طی نموده است. اما حوزه روان‌شناسی اجتماعی، توسعه روستایی و برنامه‌ریزی و تعاون که به طور پراکنده آثاری منتشر کرده‌اند روند نزولی داشته‌اند. به ویژه حوزه روان‌شناسی اجتماعی در این سال‌ها با افت انتشار اثر در مجله مواجه بوده است که می‌تواند با کاهش فعالیت‌های علمی در این حوزه مرتبط باشد. چنان که ملاحظه می‌شود سهم حوزه جامعه‌شناسی در «نامه علوم اجتماعی» همواره بیشتر از سایر حوزه‌ها و همین‌طور مجموع آن‌ها بوده است و تقریباً روند رو به رشدی را حفظ نموده است. اما در مورد حوزه‌های مردم‌شناسی و جمعیت‌شناسی سهم آن‌ها به نسبت گذشته رو به کاهش است. این مسئله با رشد مجلات تخصصی مختص این حوزه‌ها که موازی با «نامه علوم اجتماعی» منتشر می‌شوند، قابل توجیه است. این موضوع روند تفکیک و استقلال برخی حوزه‌ها را نشان می‌دهد. چنان که ملاحظه شد پس از حوزه جامعه‌شناسی این دو حوزه استعداد بیشتری را برای استقلال از «نامه علوم اجتماعی» داشته‌اند. و در دهه هشتاد مردم‌شناسان و جمعیت‌شناسان به راه‌اندازی مجلات مستقلی اقدام نمودند. یک مجله ائتلافی نیز بین رشته‌های مطالعات فرهنگی و ارتباطات شکل گرفته است. جدول شماره ۲ سهم هر یک از حوزه‌های علوم اجتماعی را به تفکیک دهه‌های انتشار «نامه علوم اجتماعی» نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲. سهم حوزه‌های علوم اجتماعی

به تفکیک دهه‌های انتشار «نامه علوم اجتماعی»

دهه‌های انتشار	۱۳۴۰	۱۳۵۰	۱۳۶۰	۱۳۷۰	۱۳۸۰	کل
حوزه‌های علوم اجتماعی						
جامعه‌شناسی	۴۰	۲۸	۳۹	۷۴	۱۳۰	۳۱۱
	۱۲/۹	۹/۰	۱۲/۵	۲۳/۸	۴۱/۸	۱۰۰/۰
	۷۵/۵	۸۰/۰	۷۲/۲	۶۲/۷	۸۳/۹	
	۹/۶	۶/۷	۹/۴	۱۷/۸	۳۱/۳	۷۴/۹
	کل					
مردم‌شناسی	۶	۴	۴	۲۵	۴	۴۳
	۱۴/۰	۹/۳	۹/۳	۵۸/۱	۹/۳	۱۰۰/۰
	۱۱/۳	۱۱/۴	۷/۴	۲۱/۲	۲/۶	
	۱/۴	۱/۰	۱/۰	۶/۰	۱/۰	۱۰/۴
	کل					
جمعیت‌شناسی	۳	۱	۹	۱۲	۷	۳۲
	۹/۴	۳/۱	۲۸/۱	۳۷/۵	۲۱/۹	۱۰۰/۰
	۵/۷	۲/۹	۱۶/۷	۱۰/۲	۴/۵	
	۰/۷	۰/۲	۲/۲	۲/۹	۱/۷	۷/۷
	در کل					
مطالعات فرهنگی				۱	۷	۸
					۸۷/۵	۱۰۰/۰
					۴/۵	
					۰/۸	
					۱/۷	۱/۹
برنامه‌ریزی و تعاون			۲	۴		۶
			۳۳/۳	۶۶/۷		۱۰۰/۰

		۳/۴	۳/۷			درصد آثار برنامه‌ریزی و تعاون در دهه	
۱/۴		۱/۰	۰/۵			درصد آثار برنامه‌ریزی و تعاون در کل	
۵	۴			۱		فراوانی آثار ارتباطات	ارتباطات
۱۰۰/۰	۸۰/۰			۲۰/۰		درصد آثار در ارتباطات	
	۲/۶			۱/۹		درصد آثار ارتباطات در دهه	
۱/۲	۱/۰			۰/۲		درصد آثار ارتباطات در کل	
۵	۳			۱	۱	فراوانی آثار توسعه روستایی	توسعه روستایی
۱۰۰/۰	۶۰/۰			۲۰/۰	۲۰/۰	درصد آثار در توسعه روستایی	
	۱/۹			۲/۹	۱/۹	درصد آثار توسعه روستایی در دهه	
۱/۲	۰/۷			۰/۲	۰/۲	درصد آثار توسعه روستایی در کل	
۵		۲		۱	۲	فراوانی آثار روانشناسی اجتماعی	روانشناسی اجتماعی
۱۰۰/۰		۴۰/۰		۲۰/۰	۴۰/۰	درصد آثار در روانشناسی اجتماعی	
		۱/۷		۲/۹	۳/۸	درصد آثار روانشناسی اجتماعی در دهه	
۱/۲		۰/۵		۰/۲	۰/۵	درصد آثار روانشناسی اجتماعی در کل	
۴۱۵	۱۵۵	۱۱۸	۵۴	۳۶	۵۳	فراوانی آثار	کل
۱۰۰/۰	۳۷/۳	۲۸/۴	۱۳/۰	۸/۴	۱۲/۸	درصد آثار	

نتایج مندرج در جدول شماره ۲ نشان می‌دهد حوزه جامعه‌شناسی بیشترین سهم را در تمام دهه‌ها به خود اختصاص داده است و از دهه چهل تا دهه هشتاد روند صعودی طی نموده است. حوزه جمعیت‌شناسی تنها در دهه شصت بیشترین سهم یعنی ۱۶/۷ درصد را داشته است. حوزه مردم‌شناسی در دهه هفتاد بیشترین سهم را با ۲۱/۲ درصد داشته است و در سایر دهه‌ها این نسبت بسیار کمتر بوده است. سهم سایر حوزه‌های علوم اجتماعی در انتشار آثارشان در این پنج دهه بسیار اندک بوده است. اما برخی از حوزه‌ها مانند مطالعات فرهنگی که در سه دهه چهل، پنجاه و شصت سهمی نداشته است، در

دهه هفتاد ۸/ درصد و در دهه هشتاد با روندی صعودی به ۴/۵ درصد می‌رسد. البته باید توجه نمود که این حوزه نوپا بوده و به تازگی مورد اقبال پژوهشگران ایرانی واقع شده است.

تنوع آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی»

طبق داده‌های جدول شماره ۳ از میان ۴۱۵ اثر منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی»، طی سال‌های ۱۳۴۷ تا اوایل ۱۳۸۷، ۴۸/۹ درصد مقالات پژوهشی، ۲۴/۴ درصد مقالات ترویجی، ۹/۴ درصد ترجمه، ۵/۵ درصد مرور و نقد کتاب، ۴/۱ درصد گزارش، ۳/۶ درصد سایر آثار منتشر شده اعم از معرفی کتاب و صاحب‌نظر، سخنرانی، یادبود، مصاحبه بوده است. اگر چه از ابتدا تاکنون سیاست مجله بر انتشار مقالات پژوهشی تأکید نموده است، اما به نظر می‌رسد سهم این دست مقالات نسبت به کل آثار منتشر شده اندک است و کمتر از نیمی از سهم آثار منتشر شده این مجله آکادمیک را به خود اختصاص داده است. با این حال نتایج تفصیلی به تفکیک سال انتشار مجله نشان می‌دهد، علیرغم این‌که در برخی سال‌ها مانند سال ۱۳۷۲ سهم مقالات علمی پژوهشی بسیار اندک است و یا در برخی سال‌ها سهمی را به خود اختصاص نداده است، با این حال سهم مقالات علمی پژوهشی نسبت به بقیه آثار منتشر شده از سال ۱۳۴۷ تا ۱۳۸۷ روندی صعودی داشته است. چنان‌که پس از تقریباً ۱۰ سال خاموشی پیاپی «نامه علوم اجتماعی» و انتشار اولین شماره آن در سال ۱۳۶۷، به غیر از سال ۱۳۷۰ که سهم انتشار ترجمه ۲/۲ درصد است، از سهم ترجمه، مرور و نقد کتاب، گزارش، معرفی کتاب، معرفی صاحب‌نظر و سخنرانی، به نفع مقالات پژوهشی، کاسته شده و حتی در برخی سال‌ها سهم آثار دیگر به صفر می‌رسد. چنان‌که از سال ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۷ تنها یک مورد ترجمه در «نامه علوم اجتماعی» منتشر شده است (بنگرید به جدول شماره ۳).

جدول شماره ۳. توزیع آثار برحسب دهه‌های انتشار «نامه علوم اجتماعی»

کل	۱۳۸۰	۱۳۷۰	۱۳۶۰	۱۳۵۰	۱۳۴۰	دهه‌های انتشار نوع آثار	
۲۰۳	۱۱۲	۵۱	۲۰	۹	۱۱	فراوانی مقاله پژوهشی	مقاله پژوهشی
						درصد مقاله پژوهشی	
						درصد مقاله پژوهشی در دهه	
						درصد مقاله پژوهشی در کل	
۱۱۸	۳۲	۴۴	۱۶	۱۲	۱۴	فراوانی مقاله ترویجی	مقاله ترویجی
						درصد مقاله ترویجی	
						درصد مقاله ترویجی در دهه	
						درصد مقاله ترویجی در کل	
۳۹	۱	۱۳	۶	۷	۱۲	فراوانی ترجمه	ترجمه
						درصد ترجمه	
						درصد ترجمه در دهه	
						درصد ترجمه در کل	
۲۳	۸	۷	۳	۳	۲	فراوانی مرور و نقد کتاب	مرور و نقد کتاب
						درصد مرور و نقد کتاب	
						درصد مرور و نقد کتاب در دهه	
						درصد مرور و نقد کتاب در کل	
۱۷	۱	۱	۶	۱	۹	فراوانی گزارش	گزارش
						درصد گزارش	
						درصد گزارش در دهه	
						درصد گزارش در کل	
۱۵	۲	۲	۳	۳	۵	فراوانی سایر آثار	سایر آثار
						درصد سایر آثار	
						درصد سایر آثار در دهه	
						درصد سایر آثار در کل	
۴۱۵	۱۵۵	۱۱۸	۵۴	۳۵	۵۳	فراوانی	کل
						درصد	

همان‌طور که مشاهده می‌شود، طی دهه‌های گذشته تعداد آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» روند فزاینده‌ای داشته است. به همین نحو چاپ مقالات پژوهشی روندی صعودی را به نسبت سایر آثار دیگر نشان می‌دهد. چنان که جدول شماره ۳ نشان می‌دهد از کل مقالات پژوهشی ۵/۴ درصد در دهه چهل، ۴/۴ درصد در دهه پنجاه، ۹/۹ درصد در دهه شصت، ۲۵/۱ درصد در دهه هفتاد و ۵۵/۲ درصد در دهه هشتاد بوده و یک سیر صعودی را طی نموده است.

انتشار مقالات ترویجی از ابتدا تا دهه هفتاد رشدی صعودی داشته است یعنی در دهه چهل ۱۱/۹ درصد، در دهه پنجاه ۱۰/۲ درصد، در دهه شصت ۱۳/۶ درصد، در دهه هفتاد ۳۷/۳ درصد بوده است که در ادامه در دهه هشتاد به ۲۷/۱ درصد رسیده است. این موضوع حکایت از آن دارد که رشد این نوع آثار در مجله تحت‌الشعاع سیاست انتشار مقالات پژوهشی قرار گرفته است. این روند در مورد مقالات ترجمه شده، گزارش‌های علمی و سایر آثار دیگر ادامه داشته است و کاهش انتشار این دست آثار به نفع انتشار مقالات پژوهشی، جهت‌گیری غالب مجله را نشان می‌دهد. یکی از مهمترین دلایل انتشار حجم بیشتری از ترجمه‌ها، مرور و نقد کتاب و ... به ویژه، در اوایل کار «نامه علوم اجتماعی» تازگی و نوپا بودن این حوزه مطالعاتی برای ایرانیان و کمبود منابع مربوط به علوم اجتماعی در ایران بود. ضمن این که اندک بودن پژوهش‌های انجام شده در حوزه علوم اجتماعی و قلت تعداد پژوهشگران در این زمان نیز دلیل دیگری است. گرایش به انتشار مقالات پژوهشی حکایت از سیاست‌گذاری‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در اعطای درجات «علمی- پژوهشی» و «علمی- ترویجی» و متعاقب آن، از یک سو انتظارات سیاست‌گذار و از سوی دیگر رویه‌های دانشگاه تهران، سردبیران، مدیر مسوولان و هیئت تحریریه مجله دارد.

تنوع آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» به تفکیک حوزه‌های علوم اجتماعی

جدول شماره ۴ نوع آثار (مقاله پژوهشی، ترویجی، ترجمه و ...) منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» را به تفکیک حوزه‌های علوم اجتماعی نشان می‌دهد. طبق نتایج جدول شماره ۴، ۷۶/۸ درصد از «مقالات پژوهشی» در حوزه جامعه‌شناسی، ۱۰/۸ درصد در حوزه جمعیت‌شناسی، ۶/۴ درصد در حوزه مردم‌شناسی بوده‌اند. در حوزه ارتباطات و برنامه‌ریزی و تعاون هر یک ۱/۵ درصد و در حوزه توسعه روستایی و حوزه مطالعات فرهنگی ۲ درصد مقالات علمی پژوهشی بوده‌اند. این نسبت برای حوزه روان‌شناسی اجتماعی صفر بوده است. همچنین ۷۱/۲ درصد از «مقالات علمی ترویجی» در حوزه جامعه‌شناسی، ۶/۸ درصد در حوزه جمعیت‌شناسی، ۱۲/۷ درصد در حوزه مردم‌شناسی، ۸/۰ درصد در حوزه ارتباطات، ۲/۵ درصد در حوزه برنامه‌ریزی و تعاون، ۲/۵ درصد در حوزه مطالعات فرهنگی، ۳/۴ درصد در حوزه روان‌شناسی اجتماعی و در حوزه توسعه روستایی صفر است. ۶۱/۵ درصد، آثاری که به

عنوان «ترجمه» در «نامه علوم اجتماعی» به چاپ رسیده‌اند، در حوزه جامعه‌شناسی، ۳۰/۸ درصد، در حوزه مردم‌شناسی، ۵/۱ درصد در حوزه توسعه‌روستایی و ۲/۶ درصد در حوزه جمعیت‌شناسی بوده است. آثار دیگر نظیر «گزارش»، «معرفی و نقد صاحب‌نظر»، «سخنرانی»، «معرفی کتاب»، «مصاحبه» و «یادبود» اغلب در حوزه جامعه‌شناسی به چاپ رسیده است و سایر حوزه‌ها یا سهم اندکی داشته یا سهمی در انتشار این نوع آثار نداشته‌اند.

جدول شماره ۴. توزیع آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» به تفکیک حوزه‌های علوم اجتماعی

نوع آثار منتشر شده		مقاله پژوهشی	مقاله ترویجی	زجمله	نقد و مرور کتاب	گزارش	سایر آثار	کل
حوزه‌های علوم اجتماعی								
جامعه‌شناسی	فراوانی آثار حوزه جامعه‌شناسی	۱۵۶	۸۴	۲۴	۱۸	۱۵	۱۵	۳۱۱
	درصد آثار در حوزه جامعه‌شناسی	۲/۵۲	۲۷/۰	۷/۷	۵/۸	۴/۸	۴/۸	۱۰۰
	درصد انواع اثر در حوزه جامعه‌شناسی	۸/۷۶	۷۱/۲	۶۱/۵	۷۸/۳	۸۸/۲	۱۰۰	
	درصد آثار حوزه جامعه‌شناسی در کل	۶/۳۷	۲۰/۲	۵/۸	۴/۳	۳/۶	۳/۶	۷۴/۹
	فراوانی آثار حوزه جمعیت‌شناسی	۲۲	۸	۱		۱		۳۲
جمعیت‌شناسی	درصد آثار حوزه جمعیت‌شناسی	۸/۶۸	۲۵/۰	۳/۱		۳/۱		۱۰۰
	درصد انواع اثر در حوزه جمعیت‌شناسی	۸/۱۰	۶/۸	۲/۶		۵/۹		
	درصد آثار حوزه جمعیت‌شناسی در کل	۵/۳	۱/۹	۰/۲		۰/۲		۷/۷
	فراوانی آثار حوزه مردم‌شناسی	۱۳	۱۵	۱۲	۲	۱		۴۳
مردم‌شناسی	درصد آثار حوزه مردم‌شناسی	۲/۳۰	۳۴/۹	۲۷/۹	۴/۷	۲/۳		۱۰۰
	درصد انواع اثر در حوزه مردم‌شناسی	۶/۴	۱۲/۷	۳۰/۸	۸/۷	۵/۹		
	درصد آثار حوزه مردم‌شناسی در کل	۳/۱	۳/۶	۲/۹	۰/۵	۰/۲		۱۰/۴
	فراوانی آثار حوزه ارتباطات	۳	۲					۵
ارتباطات		۱/۰	۴۰/۰					۱۰۰
درصد آثار در حوزه ارتباطات								

۱۰۰						۶۰		
					۰/۸	۱/۵	درصد انواع اثر در حوزه ارتباطات	
۱/۰					۰/۴	۰/۶	درصد آثار حوزه ارتباطات در کل	
۶					۳	۳	فراوانی آثار حوزه برنامه‌ریزی و تعاون	برنامه ریزی و تعاون
۰/۰					۵۰/۰	۰/۰	درصد آثار در حوزه برنامه‌ریزی و تعاون	
۱۰۰					۲/۵	۱/۵	درصد انواع اثر در حوزه برنامه‌ریزی و تعاون	
۱/۴					۰/۷	۰/۷	درصد آثار حوزه برنامه‌ریزی و تعاون در کل	
۵			۱	۲		۲	فراوانی آثار حوزه توسعه روستایی	توسعه روستایی
۰/۰			۲۰/۰	۴۰/۰		۰/۰	درصد آثار حوزه توسعه روستایی	
۱۰۰			۴/۳	۵/۱		۱/۰	درصد انواع اثر در حوزه توسعه روستایی	
۱/۲			۰/۲	۰/۵		۰/۵	درصد آثار حوزه توسعه روستایی در کل	
۸			۱		۳	۴	فراوانی آثار حوزه مطالعات فرهنگی	مطالعات فرهنگی
۰/۰			۱۲/۵		۳۷/۵	۰/۰	درصد آثار حوزه مطالعات فرهنگی	
۱۰۰			۴/۳		۲/۵	۲/۰	درصد انواع آثار در حوزه مطالعات فرهنگی	
۱/۹			۰/۲		۰/۷	۱/۰	درصد آثار حوزه مطالعات فرهنگی در کل	
۵			۱		۴		فراوانی آثار حوزه روانشناسی اجتماعی	روانشناسی اجتماعی
۰/۰			۲۰/۰		۸۰/۰		درصد آثار حوزه روانشناسی اجتماعی	
۱۰۰			۴/۳		۳/۴		درصد انواع اثر در حوزه روانشناسی اجتماعی	
۱/۲			۰/۲		۱/۰		درصد آثار حوزه روانشناسی اجتماعی در کل	
۴۱۵	۱۵	۱۷	۲۳	۳۹	۱۱۸	۲۰۳	فراوانی	کل
۰/۰	۳/۶	۴/۱	۵/۵	۹/۴	۲۸/۴	۰/۹	درصد	
۱۰۰						۴۸		

روش‌های پژوهش در «نامه علوم اجتماعی»

جدول شماره ۵ نوع روش تحقیق به کارگرفته شده در مقالات پژوهشی منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» را نشان می‌دهد. طبق این جدول از کل ۴۱۵ اثر منتشر شده، تعداد ۲۰۲ اثر (معادل ۴۸/۷ درصد)، مقاله پژوهشی است و بقیه یعنی تعداد ۲۱۳ اثر (معادل ۵۱/۳ درصد) شامل مقالات ترویجی، سخنرانی، ترجمه، معرفی و نقد کتاب، سخنرانی، مصاحبه و گزارش است. از ۲۰۲ مقاله پژوهشی منتشر شده، ۵۷/۴ درصد از روش تحقیق کمی، ۲۷/۷ درصد از روش تحقیق کیفی، ۹/۴ درصد از روش ترکیبی (کمی و کیفی) استفاده کرده‌اند. روش تحقیق ۵/۴ درصد از مقالات نیز نامشخص بوده است. جدول شماره ۵ تحولات روش‌های تحقیق کمی و کیفی در مقالات علمی پژوهشی را در دهه‌های انتشار «نامه علوم اجتماعی» نشان می‌دهد.

جدول شماره ۵. توزیع روش‌های پژوهش در «نامه علوم اجتماعی»

نوع روش	دهه‌های انتشار	۱۳۴۰	۱۳۵۰	۱۳۶۰	۱۳۷۰	۱۳۸۰	کل
کمی	فراوانی	۱۰	۷	۶	۳۲	۶۱	۱۱۶
	درصد روش کمی	۸/۶	۶/۰	۵/۲	۲۷/۶	۵۲/۶	۱۰۰/۰
	درصد در دهه	۹۰/۹	۷۷/۸	۳۱/۶	۶۲/۷	۵۴/۵	۵۷/۴
	درصد از کل	۵/۰	۳/۵	۳/۰	۱۵/۸	۳۰/۲	۵۷/۴
کیفی	فراوانی		۱	۶	۱۱	۳۸	۵۶
	درصد روش کیفی		۱/۸	۱۰/۷	۱۹/۶	۶۷/۹	۱۰۰/۰
	درصد در دهه		۱۱/۱	۳۱/۶	۲۱/۶	۳۳/۹	۲۷/۷
	درصد از کل		۰/۵	۳/۰	۵/۴	۱۸/۸	۲۷/۷
ترکیبی	فراوانی	۱		۱	۸	۹	۱۹
	درصد روش ترکیبی	۵/۳		۵/۳	۴۲/۱	۴۷/۴	۱۰۰/۰
	درصد در دهه	۹/۱		۵/۳	۱۵/۷	۸/۰	۹/۴
	درصد از کل	۰/۵		۰/۵	۴/۰	۴/۵	۹/۴
نامعلوم	فراوانی		۱	۶		۴	۱۱
	درصد نامعلوم		۹/۱	۵۴/۵		۳۶/۴	۱۰۰/۰
	درصد در دهه		۱۱/۱	۳۱/۶		۳/۶	۵/۴
	درصد از کل		۰/۵	۳/۰		۲/۰	۵/۴
کل	فراوانی	۱۱	۹	۱۹	۵۱	۱۱۲	۲۰۲
	درصد از کل	۵/۴	۴/۵	۹/۴	۲۵/۲	۵۵/۴	۱۰۰/۰

نتایج جدول شماره ۵ نشان می‌دهد، از دهه ۱۳۴۰ به این سو گرایش به روش‌های کمی، کیفی و ترکیبی رو به رشد بوده است. به ویژه اقبال پژوهشگران در بکارگیری روش‌های کیفی از دهه ۱۳۸۰ به این سو بیشتر بوده است و رشد شتابناکی را نشان می‌دهد. چنان که به عنوان یک پیش فرض، می‌توان تغییر جهت‌گیری در روش‌های مورد استفاده از دهه ۱۳۸۰ را به عنوان واکنشی جهت کاربرد روش‌های کمی دانست. با این حال باید توجه نمود که کاربرد روش‌های کمی نیز با یک روند صعودی از ۸/۶ درصد در دهه چهل به ۵۲/۶ درصد در دهه هشتاد می‌رسد. میزان کاربرد روش کیفی نیز که در دهه چهل صفر بوده است با طی یک روند صعودی به ۶۷/۹ درصد در دهه هشتاد می‌رسد. همچنین، تعداد مقالات پژوهشی چاپ شده در «نامه علوم اجتماعی» که با روشی ترکیبی (کمی و کیفی) انجام شده‌اند از دهه چهل که ۵/۳ درصد بوده است، صرف‌نظر از دهه پنجاه که میزان آن صفر بوده است، با طی یک روند صعودی به ۴۷/۴ درصد در دهه هشتاد رسیده است. روند بکارگیری روش‌های تحقیق کمی، کیفی و ترکیبی در مقالات پژوهشی نشان دهنده روند صعودی درج مقالات پژوهشی و اهتمام در چاپ این‌گونه مقالات بوده است. یافته دیگری توزیع روش‌های تحقیق بکاررفته در مقالات پژوهشی را به تفکیک حوزه‌های علوم اجتماعی نشان می‌دهد.

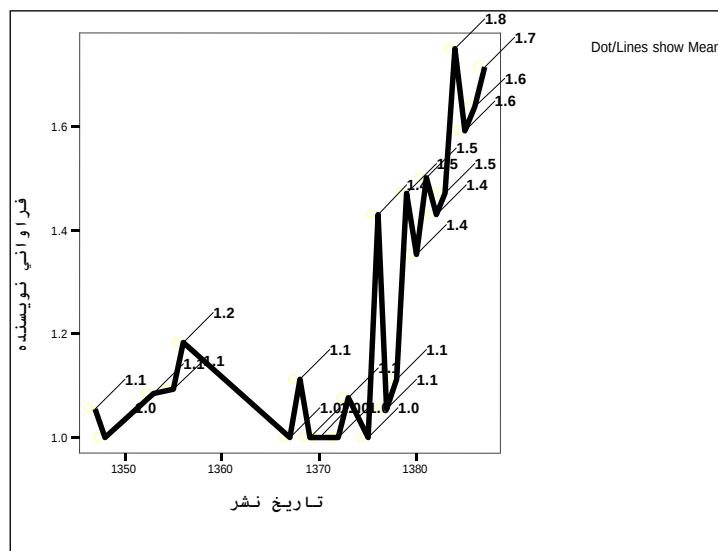
طبق این یافته ۷۵ درصد از مقالاتی که با روش تحقیق کمی انجام شده‌اند در حوزه جامعه‌شناسی، ۱۶/۴ درصد در حوزه جمعیت‌شناسی، ۴/۳ درصد در حوزه مردم‌شناسی، ۹/ درصد در حوزه ارتباطات، ۱/۷ درصد در حوزه توسعه روستایی و ۱/۷ درصد نیز در حوزه مطالعات فرهنگی بوده است. سایر حوزه‌ها سهمی در استفاده از این روش نداشته‌اند. همچنین ۸۲/۱ درصد مقالات علمی پژوهشی با روش تحقیق کیفی در حوزه جامعه‌شناسی، ۵/۴ درصد در حوزه مردم‌شناسی، ۳/۶ درصد در حوزه ارتباطات، ۵/۴ درصد در حوزه برنامه‌ریزی و تعاون و ۳/۶ درصد در حوزه مطالعات فرهنگی است. حوزه جمعیت‌شناسی و توسعه روستایی سهمی در استفاده از روش کیفی نداشته‌اند. ۸۴/۲ درصد مقالات علمی پژوهشی که با روش تحقیق ترکیبی (کمی و کیفی) انجام شده‌اند در حوزه جامعه‌شناسی، ۱۵/۸ درصد در حوزه مردم‌شناسی است و سایر حوزه‌ها سهمی نداشته‌اند.

در شرح دیگری می‌توان گفت، در حوزه جامعه‌شناسی نسبت به حوزه‌های دیگر ۵۶/۱ درصد از مقالات علمی پژوهشی به روش تحقیق کمی، ۲۹/۷ درصد به روش تحقیق کیفی، ۱۰/۳ درصد به روش ترکیبی (روش کمی و کیفی) بوده‌اند و در ۳/۹ درصد از آن‌ها روش تحقیق نامشخص بوده است. در این حوزه از هر سه روش استفاده شده است. در حوزه جمعیت‌شناسی ۸۶/۴ درصد روش تحقیق کمی و ۱۳/۶ درصد روش تحقیق نامشخص بوده است که نشان می‌دهد متناسب با ماهیت این حوزه، غلبه با روش کمی است. در حوزه مردم‌شناسی ۳۸/۵ درصد روش تحقیق کمی، ۲۳/۱ درصد روش تحقیق کیفی، ۲۳/۱ درصد روش تحقیق ترکیبی و ۱۵/۴ درصد روش تحقیق نامشخص بوده است. در حوزه

ارتباطات ۹٪ درصد روش تحقیق کمی و ۳/۶ درصد روش تحقیق کیفی است. در حوزه برنامه‌ریزی و تعاون تنها ۵/۴ درصد از مقالات علمی پژوهشی به روش تحقیق کیفی است. در حوزه توسعه روستایی صد در صد از مقالاتی که در «نامه علوم اجتماعی» به چاپ رسیده‌است با روش تحقیق کمی بوده‌اند. در حوزه مطالعات فرهنگی سهم مقالات علمی پژوهشی به روش تحقیق کمی و کیفی هر یک ۵۰ درصد بوده‌است.

هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی»

میزان هم‌نویسی در نامه علوم اجتماعی برابر با ۱/۲۵ می‌باشد. که ظاهراً روند رو به رشدی را نشان می‌دهد. طبق نتایج این پژوهش از کل ۴۰۶ اثر به چاپ رسیده در «نامه علوم اجتماعی»، ۷۷/۶ درصد، معادل ۳۱۵ اثر تنها «یک نویسنده» (تک نویسی) داشته است و میزان هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی» ۲۲/۵ درصد معادل ۹۱ اثر است. از این میزان ۱۹/۵ درصد معادل ۷۹ اثر دارای «دو نویسنده» (دونویسی) بوده‌اند و ۳ درصد از آثار نیز «سه نویسنده» داشته‌اند. نمودار شماره ۲ تغییر روند هم‌نویسی را با توجه به دهه‌های انتشار «نامه علوم اجتماعی» نشان می‌دهد.

نمودار شماره ۲. روند هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی» از ۱۳۴۷ تا ۱۳۸۷

نمودار خطی شماره ۲ نشان می‌دهد از ابتدای انتشار «نامه علوم اجتماعی»، آثاری که تعداد نویسندگان آن‌ها از یک نفر بیشتر بوده است با نوساناتی روندی صعودی داشته است. جدول شماره ۶ میزان هم‌نویسی در آثار منتشر شده «نامه علوم اجتماعی» را در دهه‌های انتشار این مجله نشان می‌دهد.

جدول شماره ۶. میزان هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی»

هم‌نویسی		دهه‌های انتشار						کل
		۱۳۴۰	۱۳۵۰	۱۳۶۰	۱۳۷۰	۱۳۸۰	۱۳۹۰	
تک نویسنده / تک نویسه ی	فراوانی تک‌نویسی	۵۱	۳۰	۵۰	۱۰۱	۸۳	۳۱۵	
	درصد تک‌نویسی	۱۶/۲	۹/۵	۱۵/۹	۳۲/۱	۲۶/۳	۱۰۰/۰	
	درصد تک‌نویسی در دهه	۹۶/۲	۸۸/۲	۹۶/۲	۹۰/۲	۵۳/۵		
	درصد تک‌نویسی در کل	۱۲/۶	۷/۴	۱۲/۳	۲۴/۹	۲۰/۴	۷۷/۶	
دو نویسنده / دو نویسی	فراوانی دونویسی	۲	۴	۱	۸	۶۴	۷۹	
	درصد دونویسی	۲/۵	۵/۱	۱/۳	۱۰/۱	۸۱/۰	۱۰۰/۰	
	درصد دونویسی در دهه	۳/۸	۱۱/۸	۱/۹	۷/۱	۴۱/۳		
	درصد دونویسی در کل	۰/۵	۱/۰	۰/۲	۲/۰	۱۵/۸	۱۹/۵	
سه نویسنده / سه نویسه و بیشتر	فراوانی هم‌نویسی‌های سه نفره و بیشتر			۱	۳	۸	۱۲	
	درصد هم‌نویسی‌های سه نفره و بیشتر			۸/۳	۲۵/۰	۶۶/۷	۱۰۰/۰	
	درصد هم‌نویسی‌های سه نفره و بیشتر در دهه			۱/۹	۲/۷	۵/۱		
	درصد هم‌نویسی‌های سه نفره و بیشتر در کل			۲۵/۰	۷۵/۰	۲/۰	۳/۰	
کل	فراوانی	۵۳	۳۴	۵۲	۱۱۲	۱۵۵	۴۰۶	
	درصد	۱۳/۱	۸/۱	۱۲/۸	۲۷/۶	۳۸/۲	۱۰۰/۰	

نتایج جدول شماره ۶ نشان می‌دهد در دهه چهل ۹۶/۲ درصد از آثار، یک نویسنده و ۳/۸ درصد از آثار، دو نویسنده داشته‌اند. در دهه پنجاه ۸۸/۲ درصد از آثار یک نویسنده و ۱۱/۸ درصد دو نویسنده داشته‌اند. در دهه شصت ۹۶/۲ درصد از آثار، یک نویسنده و ۱/۹ درصد از آثار، دو نویسنده و ۱/۹ از آثار نیز سه

نویسنده و بیشتر داشته‌اند. در دهه هفتاد ۵۳/۵ درصد از آثار یک نویسنده ۷/۱ درصد دو نویسنده و ۲/۷ درصد سه نویسنده و بیشتر داشته‌اند. در دهه هشتاد ۹۰/۲ درصد از آثار یک نویسنده، ۴۱/۳ درصد دو نویسنده، ۵/۱ درصد سه نویسنده و بیشتر داشته‌اند. آثاری که یک نویسنده داشته‌اند در طی دهه چهل با ۱۶/۲ درصد، در دهه پنجاه ۹/۵ درصد، در دهه شصت ۱۵/۹ درصد، در دهه هفتاد ۳۲/۱ درصد و در دهه هشتاد ۲۶/۳ درصد همواره نوسان داشته و روندی رو به کاهش دارد. بیش از ۸۰ درصد آثار هم‌پژوه را فقط هم‌نویسی‌های دو نفره، تشکیل می‌دهد. بنابراین می‌توان ادعا کرد هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی» جهت‌گیری دو نفره داشته و دارد. آثاری که دو نویسنده داشته‌اند طی دهه چهل ۲/۵ درصد، دهه پنجاه ۵/۱ درصد، دهه شصت ۱/۳ درصد، دهه هفتاد ۱۰/۱ درصد و در دهه هشتاد ۸۱ درصد، یک سیر صعودی را داشته است.

از طرفی ما فکر می‌کنیم بین نوع اثر منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» (بنگرید به جدول شماره ۳) و نرخ هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی» رابطه است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد از میان انواع آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» هم‌نویسی‌ها بیشتر در باره مقالات (پژوهشی، ترویجی و ترجمه) مصداق می‌یابد. چنان که از ۹۱ مورد هم‌نویسی معادل ۲۲/۵ درصد، ۷۹ مورد معادل ۱۹/۵ درصد از نوع دونویسی بوده است. از این میزان ۶۱ مورد معادل ۷۷/۲ درصد مقاله پژوهشی، ۱۶ مورد معادل ۲۰/۳ درصد مقاله ترویجی، و ۲ مورد معادل ۲/۵ درصد نیز ترجمه بوده است. بنابراین چنان که ملاحظه می‌شود دونویسی‌های منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» جهت‌گیری پژوهشی دارند ($p = .000$, $\chi^2 = 40.699$, $df = 2$). این جهت‌گیری نیز دارای سوگیری استاد-دانشجو^۱ است. و با گسترش تحصیلات تکمیلی در ارتباط است. در ادامه برای تقویت این استدلال معتقدیم که این جهت‌گیری به سود «هم‌پژوهی‌ها و هم‌نویسی‌های کاذب و ساختگی» دونویسی، می‌تواند پیامد ناخواسته سیاست‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تلقی گردد. ضمن آن‌که اذعان می‌نماییم این کار نیازمند پژوهش دقیق‌تری است، با همین یافته می‌توان این پرسش اولیه را مطرح کرد که «چرا در دهه‌های گذشته روند دونویسی چنین رشدی نداشته است؟ و در سال‌های اخیر به یکباره رشد شتابناکی یافته است؟». این موضوع به ویژه با توجه به روند رو به کاهش آثار تک‌نویسی (بنگرید به نتایج زیرخطدار جدول شماره ۶) حائز اهمیت است.

چنان که پیشتر نیز عنوان شد این روند بیشتر درباره آثاری مصداق می‌یابد که دارای دو نویسنده است و تا حدودی به دایر نمودن دوره‌های تحصیلات تکمیلی به ویژه دوره دکتری و انتشار مقالات مشترک

^۱ این ترکیب در برخی از هم‌نویسی‌های با جهت‌گیری استاد-دانشجو یا به شکل چندین استاد (اعم از راهنما/راهنمایان و مشاور/مشاوران و ...) و سپس دانشجو نیز در مجلات دیگر به وفور مشاهده شده است. بنابراین برخی هم‌نویسی‌های سه نفره و بیشتر نیز دارای همین جهت‌گیری استاد-دانشجو هستند.

اساتید و دانشجویان تحصیلات تکمیلی مربوط است. هر چند انتشار این دست مقالات مشترک بین اساتید و دانشجویان نیز در زمره هم‌پژوهی و هم‌نویسی قرار می‌گیرد ولی با تیم‌های کوچک و بزرگ علمی و پژوهشگرانی که ضمن هم‌اندیشی به کار بر روی مسائل مورد علاقه‌شان می‌پردازند، فاصله دارد. بنابراین انتظار می‌رود روند «دونیسی» با حوزه علوم اجتماعی مربوطه و میزان بهره‌مندی آن حوزه از دانشجویان تحصیلات تکمیلی (به ترتیب اهمیت دانشجویان دکترا و سپس دانشجویان کارشناسی ارشد) مرتبط باشد. بنابراین می‌توان فرض دیگری را مطرح کرد، این که بین هم‌نویسی با جهت‌گیری دونیسی و حوزه‌های علوم اجتماعی رابطه است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد از ۷۹ اثر دونیسی منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» که اغلب آن‌ها در دهه ۱۳۸۰ منتشر شده‌اند، ۶۹ مورد معادل ۸۷/۳ درصد متعلق به حوزه جامعه‌شناسی، ۱ مورد معادل ۱/۳ درصد حوزه جمعیت‌شناسی، ۳ مورد معادل ۳/۸ درصد حوزه مردم‌شناسی و ۶ مورد معادل ۷/۶ درصد مربوطه به سایر حوزه‌ها می‌باشد. بنابراین چنان که ملاحظه می‌شود، دونیسی‌های رخ داده نیز نسبت به حوزه جامعه‌شناسی جهت‌گیری دارند. زیرا نتایج پژوهش نشان داد اغلب دونیسی‌های رخ داده متعلق به حوزه جامعه‌شناسی است. این یافته در مورد اندک هم‌نویسی‌های سه نفره و بیشتر نیز با تمرکز ۷۵ درصدی در حوزه جامعه‌شناسی تأیید می‌شود. یافته‌های تکمیلی دیگر نیز نشان می‌دهد که بین جنس و میزان هم‌نویسی رابطه‌ای وجود ندارد ($\chi^2=111, df=2, p=.$).

وابستگی سازمانی در «نامه علوم اجتماعی»

جدول شماره ۷ نشان دهنده وابستگی سازمانی صاحبان آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» است. طبق نتایج این جدول ۷۶ درصد از صاحبان آثار از دانشگاه تهران (۷۳ درصد دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، ۳ درصد سایر دانشکده‌ها و مؤسسات دانشگاه تهران)، ۳/۱ درصد دانشگاه علامه طباطبائی، ۱/۶ درصد دانشگاه شهیدبهشتی، ۲/۸ درصد دانشگاه تربیت مدرس، ۸/۰ درصد دانشگاه تربیت معلم، ۱/۶ درصد دانشگاه اصفهان، ۲ درصد دانشگاه مازندران، ۱ درصد دانشگاه گیلان با چاپ آثارشان در انتشار «نامه علوم اجتماعی» سهم داشته‌اند. سهم دانشگاه تبریز، شیراز و یزد هر یک ۴/۰ درصد، دانشگاه بوعلی همدان ۶/۰ درصد، دانشگاه الزهرا ۱/۲ درصد، دانشگاه آزاد اسلامی ۸/۰ درصد، و سایر دانشگاه‌ها ۵/۷ درصد بوده است. وابستگی سازمانی ۱/۴ درصد از صاحبان آثار مشخص نبوده است.

چنان که نتایج مندرج در جدول شماره ۷ نشان می‌دهد، میزان تمرکز آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» بر حسب وابستگی سازمانی نویسندگان برای دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران ۷۳ درصد و با احتساب سایر دانشکده‌ها و مراکز پژوهشی دانشگاه تهران این سهم به ۷۶ درصد می‌رسد. بنابراین سایر مراکز علمی و دانشگاهی موجود در ایران یک سهم ۲۴ درصدی را به خود اختصاص داده‌اند. که

این یافته نشان از سوگیری در انتشار آثار با توجه به وابستگی سازمانی نویسندگان آن‌ها دارد. میزان تمرکزگرایی بر حسب شهر و محل سکونت نویسندگان و آثار منتشر شده آن‌ها نیز حکایت از یک تمرکز ۹۳ درصدی در تهران و سهم اندک ۷ درصدی برای سایر «مؤسسات و مراکز آموزشی و پژوهشی ایران» دارد.

جدول شماره ۷. وابستگی سازمانی و پراکندگی جغرافیایی صاحبان آثار

کل	شهرستان	تهران	محل تمرکز	وابستگی سازمانی نویسنده/ نویسندگان
۳۸۷		۳۸۷	فراوانی	دانشگاه تهران
		۸۱/۷	درصد	
۷۶/۰		۷۶/۰	درصد در کل	
۱۶		۱۶	فراوانی	دانشگاه علامه طباطبائی
		۳/۴	درصد	
۳/۱		۳/۱	درصد در کل	
۱۴		۱۴	فراوانی	دانشگاه تربیت مدرس
		۳/۰	درصد	
۲/۸		۲/۸	درصد در کل	
۸		۸	فراوانی	دانشگاه شهید بهشتی
		۱/۶	درصد	
۱/۶		۱/۶	درصد در کل	
۶		۶	فراوانی	دانشگاه الزهرا
		۱/۳	درصد	
۱/۲		۱/۲	درصد در کل	
۴		۴	فراوانی	دانشگاه تربیت معلم
		۰/۸	درصد	
۰/۸		۰/۸	درصد در کل	
۴		۴	فراوانی	دانشگاه آزاد اسلامی
		۰/۸	درصد	
۰/۸		۰/۸	درصد در کل	
۱۰	۱۰		فراوانی	دانشگاه مازندران
	۲۹/۴		درصد	
۲/۰	۲/۰		درصد در کل	
۸	۸		فراوانی	دانشگاه اصفهان
	۲۳/۵		درصد	
۱/۶	۱/۶		درصد در کل	
۵	۵		فراوانی	دانشگاه گیلان
۱/۰	۱۴/۷		درصد	
۱/۰	۱/۰		درصد در کل	
۲	۲		فراوانی	

دانشگاه تبریز	درصد		۵/۹	
	درصد در کل		۰/۴	۰/۴
دانشگاه شیراز	فراوانی		۲	۲
	درصد		۵/۹	
	درصد در کل		۰/۴	۰/۴
	فراوانی	۱	۲	۳
دانشگاه یزد	درصد	۰/۲	۵/۹	
	درصد در کل	۰/۲	۰/۴	۰/۶
	فراوانی		۳	۳
	درصد		۸/۸	
دانشگاه بوعلی همدان	درصد در کل		۰/۶	۰/۶
	فراوانی	۲۷	۲	۲۹
	درصد	۵/۷	۵/۹	
	درصد در کل	۵/۳	۰/۴	۵/۷
سایر	فراوانی	۷		۷
	درصد	۱/۵		
	درصد در کل	۱/۴		۱/۴
	فراوانی	۴۷۴	۴۳	۵۰۸
کل	درصد در کل	۹۳/۳	۶/۷	۱۰۰/۰

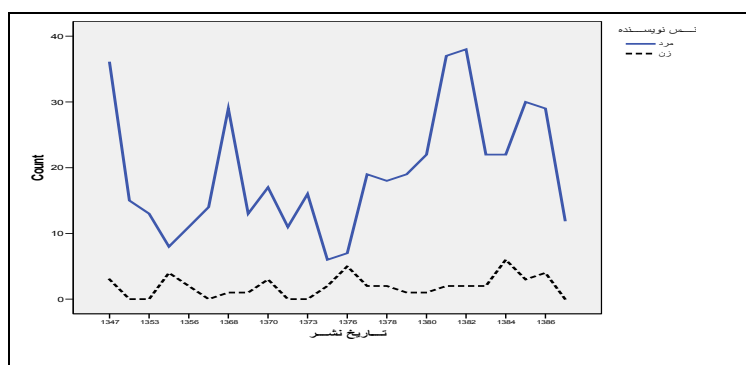
یافته‌های دیگر نشان می‌دهد که در سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۶ این تمرکز در تهران ۱۰۰ درصد بوده است. البته این امر با توجه به عدم گسترش علوم اجتماعی و تازگی این حوزه برای برخی شهرستان‌هایی که دارای گروه‌های مرتبط بوده‌اند قابل توجیه است. به هر حال در آن زمان ما فقط یک دانشکده علوم اجتماعی داشتیم. با این حال میزان این تمرکزگرایی در سال‌های ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳ نیز برابر با صد در صد بود که شاید همان توجیه قبلی را بتوان این‌جا هم به کار برد. اما استمرار این نتیجه در سال‌های بعد مثلاً ۱۳۸۶ ادامه سیاست تمرکزگرایی را نشان می‌دهد. در سال‌های دیگر نیز میزان تمرکز نزدیک به مقادیر پیش گفته بوده است. مثلاً در سال ۱۳۶۷ این نسبت به ۹۳/۳ درصد تمرکز در تهران و ۶/۷ درصد شهرستان و در سال ۱۳۶۸ به ۹۶/۴ درصد تمرکز در تهران و ۳/۶ درصد شهرستان می‌رسد. در سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ این نسبت به ۸۷/۵ درصد تمرکز در تهران و ۱۲/۵ درصد تمرکز در شهرستان می‌رسد. سال ۱۳۷۸ تمرکز در تهران ۷۵ درصد و در شهرستان ۲۵ درصد، در سال ۱۳۸۰ تمرکز در تهران ۷۸/۳ درصد و در شهرستان ۲۱/۷ درصد و در سال ۱۳۸۳ تمرکز در تهران ۷۹/۲ درصد و در شهرستان ۲۰/۸ درصد بوده است. طبق این داده‌ها در طی سال‌های انتشار «نامه علوم اجتماعی» بیشترین سهم نویسندگان شهرستانی در این مجله مربوط به سال ۱۳۷۸ است که البته این نسبت ۲۵

درصد برای شهرستان و ۷۵ درصد برای تهران است. هرچند فاصله این تمرکز جغرافیایی زیاد است، اما در مقایسه با سال‌های دیگر نسبت چاپ آثار نویسندگان شهرستانی، فقط اندکی بیشتر است.

یافته تکمیلی دیگری نشان می‌دهد میزان بازنمایی عنوان نویسنده در «نامه علوم اجتماعی» برابر با ۱/۸۲ و نمای آن برابر با ۱ با پراکندگی بین ۱ تا ۱۶ مرتبه برای هر نویسنده است. در این پژوهش آثار منتشر شده (۴۱۵ اثر)، نویسندگان (۲۷۹ نویسنده شامل ۱۷۵ نویسنده از دانشگاه تهران و ۱۰۴ نویسنده از سایر مراکز آموزشی و پژوهشی ایران) ۵۰۸ مرتبه به صورت تک‌نویسی و هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی» بازنمایی شده‌است. برای تحلیل این بازنمایی ما نویسندگان را در قالب چهار گروه/مقوله «گروه اول: نویسندگان صاحب یک اثر، گروه دوم: دو تا چهار اثر، گروه سوم: پنج تا نه اثر و گروه چهارم: بیش از ده اثر» منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» از یکدیگر تفکیک نمودیم. متوسط بازنمایی عنوان نویسنده در قالب آثار منتشر شده به صورت تک‌نویسی و هم‌نویسی به ترتیب برای گروه اول یعنی نویسندگان صاحب یک اثر برابر با ۱، گروه دوم برابر با ۲/۶، گروه سوم برابر با ۵/۱۸ و برای گروه چهارم برابر با ۱۲/۶۶ است. بازنمایی نویسنده یا نویسندگان شاخصی برای شناسایی نویسندگان پرکار در «نامه علوم اجتماعی» است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد بازنمایی آثار ۲/۲ درصد از کل نویسندگان (۶ نویسنده)، گروه چهارم، برابر با ۱۵ درصد (۷۶ مرتبه) از کل آثار منتشر شده به صورت تک‌نویسی و هم‌نویسی است. بازنمایی آثار ۴ درصد از کل نویسندگان (۱۱ نویسنده)، گروه سوم، برابر با ۱۲ درصد (۶۴ بار) از کل آثار منتشر شده به صورت تک‌نویسی و هم‌نویسی است. این دو گروه دارای وابستگی سازمانی به «نامه علوم اجتماعی» و سپس به دانشکده علوم اجتماعی تهران می‌باشند. بازنمایی این دو گروه مجموعاً ۱۴۰ مرتبه از ۵۱۷ مرتبه در «نامه علوم اجتماعی» رخ داده است. بازنمایی گروه دوم با میانگین ۲/۶ اثر، برای ۶۰ نویسنده برابر با ۱۷۸ مرتبه بوده است و یک وابستگی سازمانی ۷۴/۳ درصدی به دانشگاه تهران با تمرکز بر دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران در این گروه نیز به چشم می‌خورد. برای گروه اول شامل ۱۹۳ نویسنده امکان بازنمایی ۱۹۳ مرتبه، با متوسط ۱ بار برای هر نویسنده، فراهم شده است. میزان وابستگی سازمانی در این گروه برابر با ۵۵ درصدی به دانشگاه تهران با محوریت دانشکده علوم اجتماعی می‌باشد. چنان که ملاحظه شد نتایج این پژوهش نشان می‌دهد بین میزان بازنمایی عنوان و آثار نویسندگان در «نامه علوم اجتماعی» و وابستگی سازمانی آن‌ها در مرحله اول به «نامه علوم اجتماعی» و سپس به دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران رابطه است و اغلب نویسندگان پرکار «نامه علوم اجتماعی» دارای چنین وابستگی‌هایی هستند ($\chi^2=19/499$, $df=6$, $p=0.03$). در مجموع امکان بازنمایی عنوان نویسنده به صورت تک‌نویسی و هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی» برای نویسندگان سایر مراکز دانشگاهی ایران ۱۲۱ بار و برای دانشگاه تهران با تأکید بر دانشکده علوم اجتماعی ۳۸۷ بار فراهم شده‌است.

بازنمایی ملیت و جنس نویسندگان در «نامه علوم اجتماعی»

توزیع آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» بر حسب جنس نشان می‌دهد که ۴۱۵ اثر منتشر شده را ۲۷۹ صاحب اثر بدون تناوب و ۵۱۷ صاحب اثر به تناوب تولید نموده‌اند. که از این تعداد ۷ مورد از آثار دارای صاحب حقوقی (سازمان/ موسسه) و مابقی صاحبان آثار (۵۱۰ نفر) اشخاص حقیقی هستند. از این ۵۱۰ صاحب اثر، ۹۱ درصدشان نویسندگان مرد و تنها ۹ درصدشان نویسندگان زن هستند. به همین ترتیب ۱/۷ درصد از صاحبان آثار غیرایرانی و ۹۸/۳ درصد از صاحبان آثار نیز ایرانی هستند. سهم اندک نویسندگان زن در انتشار آثارشان در این مجله را می‌توان با توجه به مواردی از جمله میزان مشارکت زنان در علم به طور کلی در ایران و همین‌طور در حوزه‌های علوم اجتماعی و رواج اخیر مجلات تخصصی حوزه زنان و گرایش به انتشار آثار در آن‌ها جستجو نمود. با وجود گسترش آموزش عالی و ورود بیشتر زنان به دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دهه هفتاد و هشتاد، به نظر می‌رسد سهم آن‌ها همچنان اندک است. هرچند این موضوع خود نیاز به بررسی دقیق‌تری نیز دارد (برای مطالعه تفصیلی سهم نویسندگان بر حسب جنس و به تفکیک سال بنگرید به معیذفر، میرزایی و قاراخانی، ۱۳۸۷). نمودار شماره ۳ نمایی از پراکندگی جنسی صاحبان آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» را در دهه‌های انتشار این مجله نشان می‌دهد.

نمودار شماره ۳. پراکندگی جنسی صاحبان آثار در سال‌های انتشار «نامه علوم اجتماعی»

در این نمودار سهم نویسندگان مرد در کل نسبت به سهم نویسندگان زن در انتشار آثارشان بسیار بیشتر است. سهم زنان با نوساناتی در طی این سال‌ها، همواره از سهم مردان کمتر بوده است. علیرغم حفظ فاصله این سهم، برخی سال‌ها از جمله سال‌های ۱۳۵۵، ۱۳۷۶ و ۱۳۸۴ این سهم نسبت به سال‌های دیگر، فقط کمی، افزایش یافته است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش توصیفی و اکتشافی در خصوص آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی»، توجه خود را معطوف به حوزه‌های علوم اجتماعی قرار داد تا با مرور بخش عمده‌ای از گذشته علوم اجتماعی ایران، به برخی از روندها و رویه‌های حاکم بر تحولات آن پی‌برد.

از انتشار اولین شماره «نامه علوم اجتماعی» چهل سال می‌گذرد که ۱۰ سال انتشار آن پیش از انقلاب و ۳۰ سال آن مربوط به سال‌های پس از انقلاب ۱۳۵۷ است. هر چند از ابتدا دست‌اندرکاران مجله عهد بسته بودند تا ادوار مجله را رعایت نمایند و به طور مرتب آن را منتشر نمایند، اما مشکلات فراروی مجلات ایرانی، که آثارشان دیرپا است و زمان نمی‌شناسد، از همان ابتدا دامن‌گیر این مجله نیز بوده و مانع استمرار منظم و پیاپی آن شده است. از این گذشته تحولات اجتماعی گسترده، که تاثیر خود را بر اجتماع علمی کوچک و نوپای علوم اجتماعی در ایران نیز گذاشت، مزید بر علت بود و سال‌هایی را بر خاموشی این مجله افزود. چنان‌که، از سال ۱۳۵۶ تا سال ۱۳۶۷ یعنی به مدت تقریباً ۱۰ سال فقدان انتشار پیاپی در کارنامه‌اش داشته است. با احتساب سال‌های دیگر، در طی این چهل سال این مجله ۱۶ تا ۱۷ سال انتشار نیافته است. اگر چه تاریخ تولد آن مطابق شناسنامه‌اش پاییز ۱۳۴۷ است اما سن واقعی آن ۲۳ سال است. این نشریه ادواری^۱، تاکنون بیش از ۳۷ شماره، از اولین شماره پاییز ۱۳۴۷ تا اولین شماره بهار ۱۳۷۸ (با شماره پیاپی ۳۳) انتشار یافته است.^۲ در مدت یاد شده بیش از ۲۷۹ نویسنده بالغ بر ۴۱۵ اثر علمی (اعم از مقاله پژوهشی، ترویجی، گزارش، مصاحبه و ...) در این مجله آثار خود را منتشر نموده‌اند که سهم هر نویسنده به طور متوسط ۱/۴۹ اثر است.

از میان ۴۱۵ اثر منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی»، به ترتیب سهم «مقالات پژوهشی»، «مقالات ترویجی» و «ترجمه» و پس از آن «معرفی کتاب»، «گزارش»، «سخنرانی» و «مصاحبه» بیشتر بوده است. علی‌رغم نوسانات موجود در انتشار این آثار، سهم «مقالات پژوهشی» نسبت به بقیه آثار منتشر شده از سال ۱۳۴۷ تا ۱۳۸۷ سیر صعودی داشته است و یافته آزادارمکی (۱۳۷۸) مبنی بر این که «روند مقالات به سوی تألیف بوده است تا ترجمه» را نیز تأیید می‌کند. از کل ۴۱۵ اثر منتشر شده، تعداد ۲۰۲ اثر مقاله پژوهشی است و بقیه یعنی تعداد ۲۱۳ اثر شامل مقالات ترویجی، سخنرانی، ترجمه، معرفی و نقد کتاب، مصاحبه و گزارش است. از این میان سهم حوزه جامعه‌شناسی از «مقالات پژوهشی» و «مقالات ترویجی»، «ترجمه»، «مرور و نقد کتاب» و «گزارش» به نسبت سایر حوزه‌ها بیشتر است. در حوزه مردم‌شناسی نیز سهم «مقالات ترویجی» منتشر شده کمی بیشتر از «مقالات پژوهشی» است. در مجموع

^۱ Periodical

^۲ در این زمینه لازم به تذکر است که دست‌اندرکاران مجله با درج شماره‌های پیاپی بر روی این مجله، شماره‌های پیش از انقلاب آن را به حساب نیاورده و با انتشار اولین شماره در سال ۱۳۶۷ آن را «دوره جدید» نام گذاری نمودند. بنابراین اختلاف بین شماره پیاپی مندرج بر روی مجله و شمارش صورت گرفته در این پژوهش ناشی از این موضوع است.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تنوع آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» از هشت نوع اثر به یک یا دو نوع اثر تقلیل یافته است و دهه‌های هفتاد و هشتاد پایان کار برخی از این نوع آثار بوده است. در تمامی دهه‌ها، حوزه جامعه‌شناسی نسبت به حوزه‌های دیگر سهم غالبی از انتشار آثار را به خود اختصاص داده است و به ترتیب حوزه‌های مردم‌شناسی و جمعیت‌شناسی در طی سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۸۷ بیشترین سهم را در آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» داشته‌اند. چنان‌که، حوزه جامعه‌شناسی در طی پنج دهه انتشار «نامه علوم اجتماعی» بیشترین سهم را داشته است و تقریباً این روند از دهه چهل تا هشتاد روندی صعودی طی نموده است. حوزه جمعیت‌شناسی تنها در دهه شصت بیشترین سهم را داشته است. در دهه‌های دیگر (دهه‌های چهل، پنجاه و هشتاد) نسبت آثار چاپ شده در این حوزه اندک بوده است. انتشار مجلات تخصصی در حوزه‌های جمعیت‌شناسی و مردم‌شناسی در سال‌های اخیر می‌تواند بخشی از کاهش سهم آثار این دو حوزه در «نامه علوم اجتماعی» را توجیه نماید. ضمن این که جامعه‌شناسی با حوزه‌های گسترده و اجتماع علمی بزرگتر خود و در نتیجه تولید آثار بیشتر، بر این افزایش سهم تأثیر داشته است.

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد از دهه چهل به این سو گرایش به روش‌های تحقیق کمی و کیفی و ترکیبی (کمی و کیفی) رو به رشد بوده است. به ویژه اقبال پژوهشگران در بکارگیری روش‌های کیفی از دهه هشتاد به این سو بیشتر بوده است. چنان که کاربرد روش‌های کیفی از دهه هشتاد روندی به شدت صعودی را نشان می‌دهد. اکثر مقالاتی که از روش‌های تحقیق کمی استفاده کرده‌اند در حوزه جامعه‌شناسی و سپس جمعیت‌شناسی، هستند. همچنین بیشتر مقالاتی که از روش‌های تحقیق کیفی استفاده نموده‌اند در حوزه جامعه‌شناسی و سپس در حوزه مردم‌شناسی قرار دارند و همین‌طور بیشتر مقالاتی که از روش تحقیق ترکیبی استفاده نموده بودند نیز در حوزه جامعه‌شناسی و سپس مردم‌شناسی قرار داشتند. این نکته حائز توجه است که گرایش در به‌کارگیری روش‌های تحقیق اعم از کمی و کیفی یا ترکیبی، تابعی از جهت‌گیری مجله در انتشار مقالات پژوهشی است.

هم‌نویسی در «نامه علوم اجتماعی» شاخص دیگری است که مورد توجه این پژوهش قرار گرفت. بررسی نشان داد اقبال اندک از هم‌نویسی در سراسر «نامه علوم اجتماعی» وجود دارد. با این حال نتایج از رشد ۴۰ درصدی در دهه هشتاد، حرکت از تک‌نویسی به هم‌نویسی با جهت‌گیری به سود آثار دونویسی و کاهش آثار تک‌نویسی حکایت دارد. چنان‌که نسبت هم‌نویسی در دهه هشتاد به دهه هفتاد هشت برابر شده است و نرخ آن نسبت به میزانی که صدیق سروستانی (۱۳۸۰) برآورد کرده بود سه برابر شده است. با این حال میزان هم‌نویسی همچنان پایین است. این موضوع تا حدودی مربوط به دایر نمودن دوره‌های تحصیلات تکمیلی به ویژه دکتری و انتشار مقالات مشترک اساتید و دانشجویان تحصیلات تکمیلی و چنان که عنوان شد، تا حدودی پیامد سیاست‌گذاری‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشد. البته

امید می‌رود با سیاست‌گذاری‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بر میزان هم‌نویسی‌های «کاذب و ساختگی» و مبتنی بر «استفاده بی‌نام و نشان و بی‌اجر و مزد از نیروی دانشجویان توسط استادان» (بنگرید به صدیق سروسناتی، ۱۳۸۰) افزوده گردد. در هم‌نویسی‌های منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» یک سوگیری دو نویسنده‌ای/ دونویسی با جهت‌گیری درون سازمانی، حوزه‌ای و زمانی خاص و مبتنی بر مقالات پژوهشی به چشم می‌خورد. بدین معنا که اغلب هم‌نویسی‌ها، از نوع دونویسی، متعلق به حوزه جامعه‌شناسی، از نوع مقالات پژوهشی و متعلق به دهه هشتاد به این سو است و بیشتر متأثر از یک مکانیسم برون سازمانی است تا درون سازمانی. بنابراین ضمن این که روند صعودی هم‌نویسی در دهه هشتاد ظاهراً امیدوارکننده به نظر می‌رسد اما آسیب‌های همراه این الگوی هم‌نویسی را نیز نباید از نظر دور داشت. به عنوان یک پیش‌فرض، این الگوی هم‌نویسی ممکن است در آینده به کاهش صاحب‌نظر منجر شود. این یافته همچنین نتایج پژوهش قانع‌راد (۱۳۸۵) در خصوص آسیب‌های اجتماعی علمی نظیر «فردگرایی پژوهشی و تمایل به تشکیل گروه‌های ثابت دو نفره» و «محدود ماندن همکاری‌های پژوهشی در درون ساختارهای سازمانی و بالا بودن میزان همکاری‌های پژوهشی درونی در دانشگاه‌ها» را نیز تأیید می‌کند.

شاخص مورد توجه دیگر در این پژوهش، میزان تمرکزگرایی در «نامه علوم اجتماعی» بر حسب وابستگی سازمانی صاحب اثر بود. یافته‌های این پژوهش یک نرخ تمرکز ۷۶ درصدی در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، ۷۳ درصدی در دانشگاه تهران و ۹۳ درصدی در تهران را نشان می‌دهد. این یافته بازگوکننده یک تمرکز چند لایه در این مجله است. یافته دیگری از این پژوهش نشان می‌دهد که یک لایه درونی متمرکز از نویسندگان آثار با وابستگی سازمانی به خود «نامه علوم اجتماعی» در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران وجود دارد که در زمره پرکارترین نویسندگان در این مجله هستند. در سال‌های اخیر با وجود نوسانات نامحسوسی که وجود داشته است، شواهد همچنان نشان دهنده استمرار روند تمرکزگرایی چند لایه در «نامه علوم اجتماعی» است. شاید دلیل آن عدم مشارکت دیگران در ارسال مقالاتشان به این مجله و گسترش مجلات علمی رقیب و ... باشد. البته میزان تمرکزگرایی در سال‌های پیش از انقلاب ۱۳۵۷ را می‌توان ناشی از نوپا بودن علوم اجتماعی در ایران و تمرکز آن در تهران دانست. اما ادامه این روند هرچند با شدت کمتری در سال‌های اخیر را چگونه باید توجیه کرد؟

اندک بودن سهم نویسندگان زن از آثار منتشر شده در «نامه علوم اجتماعی» از یافته‌های دیگر این پژوهش بود. سهم اندک نویسندگان زن در انتشار آثار در این مجله را می‌توان با توجه به مواردی از جمله تعداد پژوهشگران زن و میزان مشارکت زنان در حوزه‌های علوم اجتماعی، وجود مجلات تخصصی رقیب در حوزه زنان و موضوعات پژوهشی مورد علاقه آنان جستجو نمود. به هر حال سهم نویسندگان زن با نوساناتی در طی این سال‌ها، همواره از سهم نویسندگان مرد کمتر بوده است.

هدف آغازین «نامه علوم اجتماعی» چنین تصریح شده است «مجله‌ای است دانشگاهی، به این معنی که سروکار آن با علم است و ارائه گزارش و نقد و بررسی آن و نه این‌که پاسدار سنتی و روالی از پیش نهاده و متکی به حوزه و مکتبی خاص باشد» (بی‌نام، ۱۳۴۷) و بر این اساس پایه‌گذاری شد تا فضایی برای ارتباط و انتقال اندیشه‌ها، نظریات و مطالعات در حوزه علوم اجتماعی برای اصحاب این رشته فراهم نماید. این پژوهش با مطالعه «روندها» و «رویه‌ها» محکی برای سنجش وفاداری به آن هدف اولیه و احیاناً شناسایی دستاوردها و نیز برخی تعارضات و نقایص موجود است. اتخاذ رویکردهای تجربی به مطالعه روندهای تولید و انتشار نتایج علمی و انجام مطالعات کمی و کیفی در باب مجلات علمی نه تنها می‌تواند روند توسعه یک رشته علمی را نشان دهد، بلکه می‌تواند رویه‌های حاکم بر اجتماع علمی و سازمان آن علم را نیز آشکار سازد و به بازنمایی ساخت حاکم بر یک حوزه علمی کمک کند.

ما شناسنامه بخشی از اجتماع علوم اجتماعی ایران را از تولد تا بهار ۱۳۸۷ ورق زدیم و خاطره آثار مکتوب برخی اعضای این اجتماع علمی را در این مدت مرور نمودیم. شواهد به دست آمده از جمله کاهش انتشار تنوع آثار علمی به نفع انواع خاصی همانند مقالات پژوهشی با فرمت دولتی و سازمانی مشخص، جهت‌گیری هم‌نویسی‌ها و داوطلبانه نبودن آن‌ها متأثر از سیاست‌گذاری‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، به همراه دستورالعمل‌های امتیازبندی مقالات و مجلات توسط کمیسیون نشریات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری و انتصابی بودن برخی مدیران مسوول مجلات و سپس سردبیران و اعضای تحریریه (بنگرید به ابویی، میرزایی و شیخ‌شعاعی، ۱۳۸۷) به کوچک شدن اجتماعات علمی و تعریف دستور کار و در نتیجه مجلات آن‌ها منجر شده‌است. این موضوع زمینه را برای استفاده سازمانی از مجلات جهت کسب امتیازات مختلف به منظور ارتقای سازمانی متناسب با هنجارهای رسمی مهیا نموده است. نگاه ابزاری به مجلات، همسو با رویه‌های سیاست‌گذاری‌های دولتی در حوزه علم و امتیازات رسمی اعطایی توسط کمیسیون نشریات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری، به ویژه در سال‌های اخیر، قالب و محتوای مجلات را تعیین کرده است. کنشگران علمی نیز متناسب با این قالب و تعریف پیش‌نهاده عمل می‌کنند. «نامه علوم اجتماعی» مطابق هدف آغازین تعریف‌شده‌اش از یک اجتماع کوچک علوم اجتماعی مستقر در دانشگاه تهران آغاز به فعالیت نمود و خواسته و ناخواسته در روند پویش خود در سطره رویه‌های سازمانی و دولتی گرفتار شد. با این حال ما بر این اعتقادیم که بخشی از این رویه‌ها ناشی از دستورالعمل‌های فراسازمانی و بخش دیگری از آن درون سازمانی است که در رابطه متقابل با یکدیگر عمل می‌کنند. چنان‌که روند فزاینده «دولتی‌شدن علم در ایران» بر عملکرد «نامه علوم اجتماعی» نیز تأثیر گذاشته است و «نامه علوم اجتماعی» نیز همانند اجتماعات علمی در چنبره محدودکننده سیاست‌گذاری‌های فرا سازمانی دولتی و محدودیت‌های درون‌سازمانی گرفتار شده‌است.

در پایان نویسندگان این مطالعه مقدماتی، یافته‌های این پژوهش را گامی در جهت ارتقای علوم اجتماعی ایران به طور عام و «نامه علوم اجتماعی» به طور خاص تلقی کرده و نتایج آن را در راستای استمرار این گونه مطالعات و پی‌گیری و بازنمایی نقایص و کاستی‌ها و بازنگری و تقویت برخی از دستاوردهای اجتماع علوم اجتماعی ایران می‌دانند.

منابع

- آزادارمکی، تقی (۱۳۷۸) **جامعه‌شناسی جامعه‌شناسی در ایران**، تهران: نشرکلمه.
- ارشاد. فرهنگ، معصومه قاراخانی و سید آیت‌الله میرزایی (۱۳۸۴) «تحلیل اسناد داوری مقالات مجله جامعه‌شناسی ایران»، **مجله جامعه‌شناسی ایران**، شماره ۴، دوره ششم.
- ابویی اردکان، محمد، سید آیت‌الله میرزایی و فاطمه شیخ‌شعاعی (۱۳۸۷) بررسی وضعیت فرایند داوری در مجلات معتبر علمی ایران، پژوهشگاه اسناد و مدارک علمی ایران (ایرانداک)، طرح پژوهشی.
- براون و همکاران (۱۳۷۴) «شاخص‌های علم‌سنجی: ارزیابی نظری فعالیت‌های انتشاراتی و تأثیرگذاری ارجاعات در ۳۲ کشور»، ترجمه محمد اسماعیل ریاحی، **رهیافت**، شماره ۸، بهار.
- بی‌نام (۱۳۴۷) «سرآغاز»، **نامه علوم اجتماعی**، شماره ۱، پاییز.
- بی‌نام (۱۳۶۷) «مقدمه»، **نامه علوم اجتماعی**، دوره جدید شماره ۱، پاییز.
- توکل، محمد (۱۳۷۰) **جامعه‌شناسی علم**، تهران: مؤسسه علمی و فرهنگی نص.
- صدیق سروسستانی، رحمت‌الله (۱۳۸۰) «هم‌پژوهی و هم‌نویسی در ایران»، **نامه علوم اجتماعی**، شماره ۱۸، پاییز و زمستان.
- طایفی، علی (۱۳۸۰) **موانع فرهنگی توسعه تحقیق در ایران**: مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی اندیشه‌ورزی و اندیشه‌سوزی در ایران، تهران: انتشارات آزاداندیشان.
- ریاحی، اسماعیل (۱۳۷۴) «مجلات علمی: مجرای ارتباط دانشمندان»، **رهیافت**، شماره ۸، بهار، ۱۰-۱۹.
- زارع، بیژن (۱۳۷۸) «تاریخچه مجلات علمی - تخصصی در ایران»، **رسانه**، شماره ۱۰، ۴۸-۵۳.
- علیدوستی، سیروس؛ امیر حسین عبدالمجید؛ محمود خسروجرودی و فخرالسادات محمدی (۱۳۸۷) «ادواری‌های علمی در وزارت علوم تحقیقات و فناوری»، **کتابداری و اطلاع رسانی**، (در دست داوری).
- فاضلی، نعمت‌الله (۱۳۷۶) «آموزش، تحقیق، ترویج: تحلیل محتوای نامه علوم اجتماعی»، **نامه پژوهش**، شماره اول و شماره دوم.
- قانع‌راد، محمدمین (۱۳۸۵) «وضعیت اجتماع علمی در رشته علوم اجتماعی»، **نامه علوم اجتماعی**، شماره ۲۷، بهار.

- کرلینجر، فرد، ان. (۱۳۸۲) *مبانی پژوهش در علوم رفتاری*، ترجمه حسن پاشا شریفی و جعفر نجفی زند، تهران: آوای نور.

کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور (۱۳۸۶) فهرست نشریات علمی دارای اعتبار تا پایان مهر ۱۳۸۶. <http://www.research.gov.ir/portal/Home/Default.aspx?CategoryID=f619337d-dd85-4e0c-a261-558f003287d0> (دسترسی در ۱۵/۱۰/۱۳۸۶).

- محسنی، منوچهر (۱۳۷۹) «بررسی ویژگی‌ها و مسائل مجلات علمی - تخصصی ایران»، *رهیافت*، شماره بیست و سوم، پاییز.

معیدفر، سعید؛ سید آیت‌الله میرزایی و معصومه قاراخانی (۱۳۸۷) تحلیل موضوعی نامه علوم اجتماعی (پاییز ۱۳۴۷ تا بهار - ۱۳۸۷)، مؤسسه مطالعات و تحقیقات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.

- مؤنث، هنک (۱۳۸۷) *تحلیل استنادی در ارزیابی پژوهش*، ترجمه عباس میرزایی و حیدر مختاری، تهران: چاپار.

- میرزایی، سید آیت‌الله؛ محمد ابویی؛ معصومه قاراخانی و فاطمه شیخ شعاعی (۱۳۸۵) «همترازخوانی در مجلات علمی: مطالعه موردی مجله جامعه‌شناسی ایران»، *مجله جامعه‌شناسی ایران*، دوره هفتم شماره ۴.

- میرزایی، محمد (۱۳۷۳) «سخن مدیر مسوول»، *نامه علوم اجتماعی*، شماره ۷، زمستان.

- Hussey, J. And Hussey, R. (1997) *Business Research*. Macmillan Press.

- Levitan, B. Karen (1979) "Scientific Societies and Journals: Biomedical Scientist Assess The Relationship", *Social Studies of Science*, Vol. 9, No. 3, PP. 393 - 400.

- Mahoney, J. Micheal (1990) "Bias, Controversy and Abuse in the study of the Scientific Publication System", *Science, Technology & Human Values*, Vol. 15, No. 1, PP. 50-55.

- Pontille, David (2003) "Authorship Practices and Institutional Contents in Sociology: Elements for a comparison of the United State and France", *Science, Technology & Human Values*, Vol. 28, No. 2.

- Price, D.J.D. (1970) "Citation Measures of Hard Science, Soft Science, Technology, and Nonscience". In Nelson, C.E. and Pollock, D.K. (Eds.), *Communication among Scientists and Engineers*, 3-22.

- Rowland, Fytton. 2002. The Peer-review Process. *Learned publishing* 15 (4): 247-258.

- Smelser, Neil, J (1999) "Looking Back at 25 Years of Sociology and the Annual Review of Sociology", *Annual Review of Sociology*, Vol. 25, pp. 1-18.

- Gilbert, G. Nigel and Steve Woolgar (1974) "The Quantitative Study of Science: An Examination of the Literature", *Science Studies*, Vol. 4, No. 3, pp. 279 - 294.

- Wilson, Everett. K (1979) "Symposia", *Contemporary Sociology*, 8: 789 - 824.

پیوست‌ها

پیوست ۱. سال‌های انتشار و شماره‌های مجله

سال	دوره	شماره	فصل	مدیر مسئول	سردبیر
۱۳۴۷	۱	۱	پاییز	احسان نراقی	داریوش آشوری
		۲	زمستان	زیر نظر هیئت تحریریه	
۱۳۴۸	۱	۳	زمستان (بهمن)	زیر نظر هیئت تحریریه	
سال‌های ۱۳۴۹، ۱۳۵۰، ۱۳۵۱، ۱۳۵۲ مجله به چاپ نرسیده است.					
۱۳۵۳	۱	۴	تابستان (تیرماه)	زیر نظر هیئت تحریریه	
سال ۱۳۵۴ مجله به چاپ نرسیده است.					
۱۳۵۵	۲	۱	بهار	زیر نظر شورای نویسندگان	
۱۳۵۶	۲	۳	زمستان	-----	منوچهر صبوری
سال‌های ۱۳۵۷، ۱۳۵۸، ۱۳۵۹، ۱۳۶۰، ۱۳۶۱، ۱۳۶۲، ۱۳۶۳، ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶ مجله به چاپ نرسیده است.					
۱۳۶۷	دوره جدید	جلد اول شماره ۱	پاییز	غلامعباس توسلی	
۱۳۶۸	//	جلد اول شماره ۲	بهار	غلامعباس توسلی	یوسف‌علی ابادری (دبیر شورا)
		جلد اول شماره ۳	زمستان	غلامعباس توسلی	یوسف‌علی ابادری
۱۳۶۹	//	جلد دوم شماره ۱	زمستان	محمد میرزایی	یوسف‌علی ابادری
۱۳۷۰	//	جلد دوم، شماره ۲ مسلسل ۵	تابستان	محمد میرزایی	یوسف‌علی ابادری (دبیر شورا)
سال ۱۳۷۱ مجله به چاپ نرسیده است.					
۱۳۷۲	//	جلد دوم، شماره ۳ مسلسل ۶	بهار	محمد میرزایی	یوسف‌علی ابادری
۱۳۷۳	//	جلد سوم ۷	زمستان	محمد میرزایی	یوسف‌علی ابادری
سال ۱۳۷۴ مجله به چاپ نرسیده است.					
۱۳۷۵	//	۸	زمستان	تقی آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه

۱۳۷۶	//	۹ و ۱۰	پاییز و زمستان	تقی‌آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه
۱۳۷۷	//	۱۱	بهار و تابستان	تقی‌آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه
		۱۲	پاییز و زمستان	تقی‌آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه
۱۳۷۸	//	۱۳	بهار و تابستان	تقی‌آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه
		۱۴	پاییز و زمستان	تقی‌آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه
۱۳۷۹	//	۱۵	بهار و تابستان	تقی‌آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه
		۱۶	پاییز و زمستان	تقی‌آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه
۱۳۸۰	//	۱۷	بهار و تابستان	تقی‌آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه
		۱۸	پاییز و زمستان	تقی‌آزادارمکی	اصغر عسگری خانقاه
۱۳۸۱	//	۱۹	بهار و تابستان	تقی‌آزادارمکی	یوسف علی اباذری
		۲۰	پاییز و زمستان	تقی‌آزادارمکی	یوسف علی اباذری
۱۳۸۲	//	شماره پیاپی ۲۱ جلد ۱۱ شماره ۱	پاییز (مهر)	تقی‌آزادارمکی	یوسف علی اباذری
۱۳۸۲	//	شماره پیاپی ۲۲ جلد ۱۱ شماره ۲	زمستان (بهمن)	تقی‌آزادارمکی	یوسف علی اباذری
۱۳۸۳	//	شماره پیاپی ۲۳ جلد ۱۱ شماره ۳	تابستان (شهریور)	تقی‌آزادارمکی	رحمت‌الله صدیق سروستانی
		شماره پیاپی ۲۴	زمستان	غلامرضا جمشیدپها	رحمت‌الله صدیق سروستانی
۱۳۸۴	//	شماره پیاپی ۲۵	بهار	غلامرضا	رحمت‌الله صدیق

سروستانی	جمشیدها				
سعید معیدفر	غلامرضا جمشیدها	زمستان	شماره پیاپی ۲۶	//	۱۳۸۴
سعید معیدفر	غلامرضا جمشیدها	بهار	شماره پیاپی ۲۷	//	۱۳۸۵
سعید معیدفر	غلامرضا جمشیدها	پاییز	شماره پیاپی ۲۸		
سعید معیدفر	غلامرضا جمشیدها	زمستان	شماره پیاپی ۲۹	----- -	۱۳۸۵
سعید معیدفر	غلامرضا جمشیدها	بهار	شماره پیاپی ۳۰	----- --	۱۳۸۶
سعید معیدفر	غلامرضا جمشیدها	پاییز	شماره پیاپی ۳۱		
سعید معیدفر	غلامرضا جمشیدها	زمستان	شماره ۳۲		
سعید معیدفر	غلامرضا جمشیدها	بهار	شماره ۳۳	دوره پانزدهم دوره شانزدهم	۱۳۸۷

پیوست ۲. نمایه آثار منتشر شده در نامه علوم اجتماعی از پاییز ۱۳۴۷ تا بهار ۱۳۸۷

ردیف	عنوان اثر	صاحب / صاحبان اثر	تاریخ	شماره
۱	فونکسیونالیسم	احمد اشرف	۱۳۴۷	۱
۲	مفهوم گروه گزیده، ت. ب. باتامور	اسماعیل نوری علا (ترجمه)	۱۳۴۷	۱
۳	ماهیت و دامنه علم سیاست، فلشتهایم	هوشنگ وزیری (ترجمه)	۱۳۴۷	۱
۴	ماکس وبر و مارکس، گرث و میلز	فلوریا به‌بین (ترجمه)	۱۳۴۷	۱
۵	مسائل انسانی تحقیق در علوم اجتماعی	مرتضی کتبی و لیلا سپهری	۱۳۴۷	۱
۶	مسئله کم‌رشدی، شارل بتلهم	ا. آزاد (ترجمه)	۱۳۴۷	۱
۷	خوابگزاری در ایران، اوا میریویچ	جلال‌الدین ستاری (ترجمه)	۱۳۴۷	۱
۸	نوسازی زندگی روستایی و دامپروری در منطقه زاگرس	فرانسیسکو بنت (ترجمه)	۱۳۴۷	۱
۹	گذری به حاشیه کویر	جلال آل احمد	۱۳۴۷	۱
۱۰	رشد سریع جمعیت و تحول نیروی کار در ایران	محمود ستوده زند	۱۳۴۷	۱
۱۱	رشد جمعیت و مسائل آموزش و پرورش در بیست سال آینده	فرخ امین زاده	۱۳۴۷	۲
۱۲	جهان سوم در قلب جهان صنعتی، میشل اومون	علیمحمد کاردان (ترجمه)	۱۳۴۷	۲
۱۳	سمینار بین‌المللی تحقیقات خانواده	جمشید بهنام	۱۳۴۷	۲
۱۴	تاریخ ایران از دوران باستان تا سده هیجدهم	احمد اشرف	۱۳۴۷	۲
۱۵	سابقه مفهوم از خود بیگانگی، لوییز فوئر	محمدرضا پیروزکار (ترجمه)	۱۳۴۷	۲
۱۶	مکتب اصالت ساخت	ثریا شیبانی	۱۳۴۷	۲
۱۷	گفت و گویی با کلودلوی اشتروس	ایرج خجندی	۱۳۴۷	۲
۱۸	شرق شناسی و جهان امروز، جورج استاینر	ابوالحسن جلیلی (ترجمه)	۱۳۴۷	۲
۱۹	احوال و آرا پ. آ. سوروکین	شاپور راسخ	۱۳۴۷	۲
۲۰	نظری به انواع خانواده در ایران	جمشید بهنام	۱۳۴۷	۲
۲۱	افسانه جامعه صنعتی، رالف دارندورف	رضا داوری (ترجمه)	۱۳۴۷	۲

۲۲	مسائل کنونی دانشگاهها در جهان غرب	احسان نراقی	۱۳۴۷	۲
۲۳	گرسنگی و کم‌رشدی، روزه دوکاسترو	منیر جزنی (ترجمه)	۱۳۴۷	۲
۲۴	خواب‌های باطنی و گزارش آن نزد کردان اهل حق ایران	جلال‌الدین ستاری	۱۳۴۷	۲
۲۵	هنر و صنعت قالی بافی اثر محمد مکرری	باقر پرهام (ترجمه)	۱۳۴۷	۲
۲۶	طبقات اجتماعی و مشخصات جمعیتی خانوار	اسماعیل عجمی	۱۳۴۷	۲
۲۷	سن ازدواج و ابعاد خانواده در ایران	فرخ امین زاده	۱۳۴۷	۲
۲۸	تحول شهرنشینی در ایران از ۱۳۳۵ تا ۱۳۴۵	حبیب خزانة	۱۳۴۷	۲
۲۹	رابطه تعلیم و تربیت و شغل نزد کارگران صنایع شهر تهران	افشان حسام وزیری	۱۳۴۷	۲
۳۰	علوم اجتماعی در اسکاندیناوی	فریس	۱۳۴۷	۲
۳۱	دومین کنگره جهانی جامعه‌شناسی روستایی	خسرو خسروی	۱۳۴۷	۲
۳۲	هشتمین کنگره انسان‌شناسی و مردم‌شناسی	نادر افشارنادر	۱۳۴۷	۲
۳۳	رابرت مک‌ایور و جامعه‌شناسی درایتی و تفهیمی	احمد اشرف	۱۳۴۷	۲
۳۴	از این سو آن سوی جهان	علی محمد کاردان (ترجمه)	۱۳۴۷	۲
۳۵	جامعه و حکومت، رابرت مک‌ایور	احمد اشرف (معرفی)	۱۳۴۷	۲
۳۶	شهر و ده در ایران	احمد اشرف (معرفی)	۱۳۴۷	۲
۳۷	دایره‌المعارف بین‌المللی علوم اجتماعی	احمد اشرف (معرفی)	۱۳۴۷	۲
۳۸	شهرنشینی و عمران منطقه‌ای	احمد اشرف (معرفی)	۱۳۴۷	۲
۳۹	هدف و روش تحقیقات اجتماعی در ایران	احسان نراقی	۱۳۴۸	۳
۴۰	خلقیات، معتقدات، و آرزوهای شغلی روستاییان	اسماعیل عجمی	۱۳۴۸	۳
۴۱	آبیاری و جامعه روستایی در ایران	خسرو خسروی	۱۳۴۸	۳
۴۲	تحقیقی درباره تماشاگران تلویزیون	مرتضی کتبی	۱۳۴۸	۳
۴۳	اولین سرشماری جمعیت تهران	مهدی امانی	۱۳۴۸	۳
۴۴	رشد جمعیت و مسائل نیروی انسانی در ایران	فرخ امین‌زاده	۱۳۴۸	۳
۴۵	رابطه تعلیم و تربیت و شغل نزد فارغ‌التحصیلان پلی تکنیک	افشان حسام وزیری	۱۳۴۸	۳
۴۶	لوازم مبارزه با کم‌رشدی	شارل بتلهیم	۱۳۴۸	۳

۴۷	مهاجرت استادان و محققان از کشورهای جهان سوم	احسان نراقی	۱۳۴۸	۳
۴۸	عقاید قالبی	باقر ساروخانی	۱۳۴۸	۳
۴۹	فلسفه از نظر یاسپرس	ابوالحسن جلیلی	۱۳۴۸	۳
۵۰	سه مفهوم اساسی در روانشناسی یونگ	جلال‌الدین ستاری	۱۳۴۸	۳
۵۱	اهمیت تاریخی آموزش و پرورش، له‌تای کوی	داور شیخاوندی (ترجمه)	۱۳۴۸	۳
۵۲	حقوق فرهنگی چون حقوق بشری	غفار حسینی (ترجمه)	۱۳۴۸	۳
۵۳	ناپلئون خداوند جنگ	عبدالاحسین نیک‌گهر (ترجمه)	۱۳۴۸	۳
۵۴	ویژگیهای تاریخی شهرنشینی در ایران دوره اسلامی	احمد اشرف	۱۳۵۳	۴
۵۵	تکوین شهر آبادان	موسسه تحقیقات اجتماعی	۱۳۵۳	۴
۵۶	پژوهشی پیرامون ورود دانشجو به دانشگاه	مرتضی کنبی	۱۳۵۳	۴
۵۷	سوادآموزی و رابطه آن با تحرک شغلی و جغرافیایی سواد آموزان	کاظم ایزدی	۱۳۵۳	۴
۵۸	پژوهشی درباره فرستادن دانشجویه خارج ازکشوردر دوره قاجار و پهلوی	حسین مرادی، پرویز پژوم شریعتی	۱۳۵۳	۴
۵۹	تالکوت پارسونز، تئوری ساز درمان ناپذیر	اسعد نظامی	۱۳۵۳	۴
۶۰	فرهنگ فقر اثر اسکار لوئیس	مهدی ثریا (ترجمه)	۱۳۵۳	۴
۶۱	روش‌های پژوهش در جامعه‌شناسی وسایل ارتباط جمعی اثر ژان کازنو	باقر ساروخانی (ترجمه)	۱۳۵۳	۴
۶۲	مادر شهر نوین اثر هانس	حسین ادیبی (ترجمه)	۱۳۵۳	۴
۶۳	شهرهای ایران، از شهرهای کهن تا شهرهای امروزی، فردی بمون	باقر پرهام (معرفی)	۱۳۵۳	۴
۶۴	ساخت‌های خانواده و خویشاوندی ایران	جمشید بهنام	۱۳۵۳	۴
۶۵	خانواده و جامعه، ویلیام ج. گود	اسعد ناظمی (معرفی)	۱۳۵۳	۴
۶۶	کوشش برای فراهم کردن یک کتاب پایه ای جامعه‌شناسی	غلامعباس توسلی	۱۳۵۳	۴
۶۷	کوگیل زدن گندم	خسرو خسروی	۱۳۵۵	۱
۶۸	سندی درباره آیین ملک‌داری، زنداری در قرن نوزده	هما ناطق	۱۳۵۵	۱

۶۹	تأثیر شهر محل اقامت در میزان رضایت از فعالیت‌های اوقات فراغت افراد تحصیلکرده ...	شیرین دخت زیارتی و ژاکلین رودلف طوبی	۱۳۵۵	۱
۷۰	بازتاب پیام‌های خانواده، مدرسه و تلویزیون در زندگی کودکان	مرتضی کتبی	۱۳۵۵	۱
۷۱	آموزش و تأثیر و تأثر متقابل افراد گروه	سیدمهدی ثریا	۱۳۵۵	۱
۷۲	خانه سالمندان - تجربه‌ای ناموفق	حبیب‌الله زنجانی	۱۳۵۵	۱
۷۳	سیری در گرایش‌های امروزی جامعه‌شناسی در امریکا	حسین ادیبی	۱۳۵۵	۱
۷۴	نظریه انسان «حاشیه‌نشین» در جامعه‌شناسی	عبدالمعبود انصاری	۱۳۵۵	۱
۷۵	آزمون همبستگی‌های چندعاملی در تحقیقات جامعه‌شناسی	سیاوش امینی	۱۳۵۵	۱
۷۶	نقدی بر مردم‌شناسی انگلیس	منوش کیا	۱۳۵۵	۱
۷۷	نقدی بر دو کتاب از مجله خاورمیانه، اریک چ هوگلند	منوچهر صبوری کاشانی (ترجمه)	۱۳۵۵	۱
۷۸	طبقات بورژوا و کارگر در ایران در اوایل قرن بیستم، ز. عبدالله اف	حسین ادیبی (ترجمه)	۱۳۵۶	۳
۷۹	سوگند و سوگند خوردن	حسن حسینی	۱۳۵۶	۳
۸۰	رفتار، عامل اساسی توسعه	جلیل دهقانی	۱۳۵۶	۳
۸۱	بررسی روشهای تحقیقی غرب در برخورد با مسائل روانشناسی اجتماعی در ایران	مرتضی کتبی، میشل ویلت	۱۳۵۶	۳
۸۲	بازشناخت اراده عمومی، آنتوان استونزل	عبدالحسین نیک‌گهر (ترجمه)	۱۳۵۶	۳
۸۳	نظری به وضع جمعیتی چین	حبیب‌الله زنجانی	۱۳۵۶	۳
۸۴	پیشرفت و عقب‌ماندگی در جهان معاصر مقایسه نظریات اسمیت و مارکس ماکس وبر، آندره گاندر فرانک	عبدالمعبود انصاری (ترجمه)	۱۳۵۶	۳
۸۵	ساختن مقیاسها	فیروز توفیق	۱۳۵۶	۳
۸۶	تعریف نظام گسیختگی اجتماعی	ژاکلین رودلف طوبی، قمر پيله ور	۱۳۵۶	۳
۸۷	پیمایش پویش‌ها، یادی از استاد گوروویچ و	جهانگیر مظهري	۱۳۵۶	۳

درس	تعدد	زمان‌های اجتماعی او		
۸۸	خانواده و توسعه عشایر	منوچهر صبوری کاشانی	۱۳۵۶	۳
۸۹	درباره اسلام و علوم اجتماعی	حسین العطاس	۱۳۶۷	۱
۹۰	ساخت گرایی	غلام عباس توسلی	۱۳۶۷	۱
۹۱	علت و دلیل در علوم اجتماعی	عبدالکریم سروش	۱۳۶۷	۱
۹۲	خانواده و مشروعیت روابط انسانی	باقر ساروخانی	۱۳۶۷	۱
۹۳	ملاحظات درباره افزایش تعداد و رشد جمعیت ایران در یکصد سال اخیر	علی اصغر مهاجرانی	۱۳۶۷	۱
۹۴	سطح مرگ و میر و توسعه، ارائه یک الگو	محمد میرزایی	۱۳۶۷	۱
۹۵	سیاست‌های توزیع جغرافیایی جمعیت با تکیه بر مسئله مهاجرت‌های روستایی	منصور وثوقی	۱۳۶۷	۱
۹۶	گونه شناسی یاورها و یاریگریهای سنتی در ایران	مرتضی فرهادی	۱۳۶۷	۱
۹۷	شیوه های همیاری در جامعه روستایی ایران	مهدی طالب	۱۳۶۷	۱
۹۸	نظریه های توسعه نیافتگی	مصطفی ازکیا	۱۳۶۷	۱
۹۹	هزارنکته باریکتر ز مو اینجاست	محمود روح‌الامینی	۱۳۶۷	۱
۱۰۰	چراگاه و سازمان اجتماعی جماعت‌های کوچ نشین	منوچهر شیوا	۱۳۶۷	۱
۱۰۱	نقد کتاب آسیب‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی انحرافات	محمدکاظم توکلی	۱۳۶۷	۱
۱۰۲	گزارش سمینار آموزش علوم اجتماعی در مدارس		۱۳۶۷	۱
۱۰۳	نظری به فعالیت های پژوهشی مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در سال های اخیر		۱۳۶۷	۱
۱۰۴	گزارش دو کنگره	غلامعباس توسلی	۱۳۶۷	۱
۱۰۵	پدیدارشناسی و جامعه شناسی پدیدارشناسانه	غلام عباس توسلی	۱۳۶۸	۲
۱۰۶	جامعه شناسی معرفت ماکس شلر	هاوارد بکر، هلموت اوتو دالکه	۱۳۶۸	۲
۱۰۷	نهادهای اجتماعی	حشمت الله طبیبی	۱۳۶۸	۲
۱۰۸	ارزیابی سرشماری ۱۳۶۵ بر اساس شاخصهای	محمد میرزایی	۱۳۶۸	۲

			سنی و جنسی	
۱۰۹	ریشه های تاریخی و سنتهای فرهنگی و اجتماعی مسلمانان آفریقا	اصغر عسگری خانقاه	۱۳۶۸	۲
۱۱۰	شبیه سازی، شیوه ای در تحقیقات اجتماعی	باقر ساروخانی	۱۳۶۸	۲
۱۱۱	مطالعه موردی	رحمت الله صدیق سروستانی	۱۳۶۸	۲
۱۱۲	مسائل اجتماعی قتل در ایران	عباس عبدی	۱۳۶۸	۲
۱۱۳	جامعه شناسی جنبشهای اجتماعی	سید بیوک محمدی	۱۳۶۸	۲
۱۱۴	بازتاب قشریندی اجتماعی در دیوان حافظ	محمود روح الامینی	۱۳۶۸	۲
۱۱۵	نقد کتاب فرهنگ جامعه شناسی	غلام علی خوشرو	۱۳۶۸	۲
۱۱۶	معرفی کتاب های عشایری	علی پاینده	۱۳۶۸	۲
۱۱۷	جامعه شناسی زندگی روزمره و معرفت عامیانه	غلامعباس توسلی	۱۳۶۸	۳
۱۱۸	روستای هوفل	اصغر عسگری خانقاه، رفیع فر و کهنه شهری	۱۳۶۸	۳
۱۱۹	ویرانه، گئورگ زیمل	یوسفعلی اباذری (ترجمه)	۱۳۶۸	۳
۱۲۰	ساخت شناسی در عشایر ایران	جواد صفی نژاد	۱۳۶۸	۳
۱۲۱	تنورهای آذربایجان، احمدوار	بهرام امیراحمدی (ترجمه)	۱۳۶۸	۳
۱۲۲	جمعیت در بستر زمان	محمد میرزایی	۱۳۶۸	۳
۱۲۳	بررسی نیروی انسانی در ایران	علی اصغر مهاجرانی	۱۳۶۸	۳
۱۲۴	واحد بهره برداری خانوادگی	مهدی طالب	۱۳۶۸	۳
۱۲۵	ملاحظات نظری پیرامون نظام های بهره برداری از زمین	مصطفی ازکیا	۱۳۶۸	۳
۱۲۶	سوادآموزی بعد از انقلاب اسلامی	غلامرضا جمشیدیها	۱۳۶۸	۳
۱۲۷	جامعه، بهداشت و مسکن در فیروزکوه	منوچهر محسنی	۱۳۶۸	۳
۱۲۸	سوسیالیزم، سرمایه داری و اسلام اثر خالد بن سعید	علیرضا محسنی تبریزی (ترجمه)	۱۳۶۸	۳
۱۲۹	گزارشی درباره منابع و مأخذ جامعه شناسی کشورهای اسلامی	طاهره خزاعی	۱۳۶۸	۳
۱۳۰	گزارش شرکت در هفتمین کنگره جهانی آموزش و پرورش تطبیقی	غلامعباس توسلی	۱۳۶۸	۳
۱۳۱	گزارش کنفرانس بین المللی جمعیت در دهلی	محمد میرزایی	۱۳۶۸	۳

۱۳۲	بیشه‌نشینان افریقا و مشکلات تغذیه	اصغر عسگری خانقاه	۱۳۶۹	۱
۱۳۳	بختیارها، سرآرنولد ویلسون	محمد میرزایی (ترجمه)	۱۳۶۹	۱
۱۳۴	پیدایش تصوف و زمینه‌های اجتماعی آن	حشمت‌الله طیبی	۱۳۶۹	۱
۱۳۵	سیر تکوینی جمعیت‌شناسی	حسن سرایی	۱۳۶۹	۱
۱۳۶	نگاهی به نظریه‌های اجتماعی ابوریحان بیرونی	غلامعباس توسلی	۱۳۶۹	۱
۱۳۷	ریشه‌ها و ویژگی‌های توسعه و نوسازی در ژاپن	نسیرین حکمی	۱۳۶۹	۱
۱۳۸	کشورهای جهان سوم و برخی از مسائل آن‌ها، گیدی‌مئو	امیرآشفته تهرانی (ترجمه)	۱۳۶۹	۱
۱۳۹	بررسی وضعیت اقتصادی - اجتماعی بسیجیان به جبهه رفته شهر تهران	یحیی علی‌آبادی	۱۳۶۹	۱
۱۴۰	انسان و شهرنشینی	رحمت‌الله صدیق سروستانی	۱۳۶۹	۱
۱۴۱	درآمدی بر جامعه‌پذیری سیاسی	عبدالعلی قوام	۱۳۶۹	۱
۱۴۲	فونکسیونالیسم و تغییر اجتماعی	منصور وثوقی	۱۳۶۹	۱
۱۴۳	ردپای مرتون، یادی به مناسبت هشتادسالگی جامعه‌شناسی بزرگ	محمد توکلی	۱۳۶۹	۱
۱۴۴	نقد کتاب توسعه اقتصادی گذشته و حال، ریچارد تی گیل	بیژن افسر کشمیری (منتقد)	۱۳۶۹	۱
۱۴۵	نقد کتاب ماهی سفید کورد ایران: سفرنامه آنتونی	علی‌اکبر نیک‌خلق (منتقد)	۱۳۶۹	۱
۱۴۶	مدل‌های علی	باقر ساروخانی	۱۳۷۰	۵
۱۴۷	بیگانگی، مفهوم سازی و گروه بندی تئوریه‌ها در حوزه های جامعه شناسی و روانشناسی	علیرضا محسنی تبریزی	۱۳۷۰	۵
۱۴۸	جامعه‌شناسی موافق علم است یا مخالف آن، رندل کالینز	فریده ممتاز (ترجمه)	۱۳۷۰	۵
۱۴۹	فرایند صنعتی شدن و ایجاد نظم علمی	ابراهیم فیوضات	۱۳۷۰	۵
۱۵۰	مراکز خدمات کشاورزی به مثابه الگوی توسعه روستایی	مصطفی ازکیا	۱۳۷۰	۵
۱۵۱	هفت گنجینه شرکتهای تعاونی	حسن حسنی	۱۳۷۰	۵

۱۵۲	نقش مناطق آزاد تجاری صنعتی در توسعه	ژاله شادی طلب	۱۳۷۰	۵
۱۵۳	مهاجرت‌های داخلی و میزان شهرنشینی در قاره آسیا و آفریقا، مطالعه موردی ایران	اسماعیل مجد آبادی	۱۳۷۰	۵
۱۵۴	رساله‌ای در باب تاریخ نوعی تعاونی کهن و زنانه	مرتضی فرهادی	۱۳۷۰	۵
۱۵۵	او و من سعی کردیم کار تقریباً مشابهی انجام دهیم، کلود لوی اشتروس	جلال‌الدین رفیع‌پور (ترجمه)	۱۳۷۰	۵
۱۵۶	شنیدن صدای چکش، درباره آندره لوروا گوران	محمود روح الامینی	۱۳۷۰	۵
۱۵۷	صد چهره از آندره لوروا - گوران، ایو کوپن	حشمت‌الله طیبی (ترجمه)	۱۳۷۰	۵
۱۵۸	شهر و شهروندان، کولت پتونه	محمدعلی یوسفی‌زاده (ترجمه)	۱۳۷۰	۵
۱۵۹	وحدت اساسی، روبر کرسول	اصغر عسگری خانقاه (ترجمه)	۱۳۷۰	۵
۱۶۰	مردم‌شناسی در چه وضعیتی است، آندره لوروا گوران	اصغر عسگری خانقاه (ترجمه)	۱۳۷۰	۵
۱۶۱	انسان‌شناسی و مردم‌شناسی، آندره لوروا گوران	اصغر عسگری خانقاه (ترجمه)	۱۳۷۰	۵
۱۶۲	تأملی درباره هنر غارها، آندره لوروا گوران	جلال‌الدین رفیع‌پور (ترجمه)	۱۳۷۰	۵
۱۶۳	مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی، ماکس وبر	غلامعباس توسلی (منتقد)	۱۳۷۰	۵
۱۶۴	شروعی خوب پایانی بد، فرامرز رفیع‌پور	عباس عبدی (منتقد)	۱۳۷۰	۵
۱۶۵	عشایر مرکزی ایران، جواد صفی‌نژاد	بیژن افسر کشمیری (منتقد)	۱۳۷۰	۵
۱۶۶	پانل، جداول تبدیل و احتمالات تغییر	باقر ساروخانی	۱۳۷۲	۶
۱۶۷	وفاق اجتماعی	مسعود چلبی	۱۳۷۲	۶
۱۶۸	پارادایم و جامعه‌شناسی	تقی آزاد ارمکی	۱۳۷۲	۶
۱۶۹	کلان شهر و حیات ذهنی	یوسفعلی اباذری	۱۳۷۲	۶
۱۷۰	حج، مناسک گذر	رحمت‌الله صدیق سروسستانی	۱۳۷۲	۶
۱۷۱	تعاون در اتم و عدوان	حسن حسنی	۱۳۷۲	۶

۱۷۲	تعیین حجم نمونه	کریم منصورفر	۱۳۷۲	۶
۱۷۳	بررسی علت‌های طلاق، کاربرد روش تجزیه عاملی ارتباطها	حجت الله سیف اللهی ننه کران	۱۳۷۲	۶
۱۷۴	جایگاه دولت و برنامه‌ریزی از مرکانتلیسم تا حال	حمید انصاری	۱۳۷۲	۶
۱۷۵	بازارهای هفتگی روستایی در شمال ایران	بیژن افسر کشمیری	۱۳۷۲	۶
۱۷۶	الگوهای اسکان جمعیت	محسن صفابخش	۱۳۷۲	۶
۱۷۷	نقد تحقیقات شرق شناسی و جامعه شناسی درباره رابطه اسلام و سرمایه داری	غلام عباس توسلی	۱۳۷۳	۷
۱۷۸	مشکل بهداشت و آموزش آن	سید مهدی ثریا	۱۳۷۳	۷
۱۷۹	حد متناسب جمعیت و ارتباط آن با وضعیت ایران	محمد میرزایی	۱۳۷۳	۷
۱۸۰	اعتبار تجربی و نظری دیدگاه نوسازی با تأکید بر جامعه قبیله ای-دهقانی منطقه شادگان (خوزستان)	مصطفی ازکیا	۱۳۷۳	۷
۱۸۱	مسائل و موانع جامعه شناسی توسعه روستایی ایران	مهدی طالب	۱۳۷۳	۷
۱۸۲	پارامترهای فرمی و محتوایی انتقال تکنولوژی، مساله‌ای در جامعه شناسی علم و تکنولوژی	محمد توکل	۱۳۷۳	۷
۱۸۳	ملاحظات در باب نظریه خودکشی دورکهایم	علیرضا محسنی تبریزی	۱۳۷۳	۷
۱۸۴	انسان شناسی خطوط پستی در جمعیت‌های ایرانی	اصغر عسگری خانقاه، محمد شریف کمالی	۱۳۷۳	۷
۱۸۵	ابزارها، ذهنها و ماشین‌ها: گذری به فلسفه تکنولوژی ت. اینگلود	محسن ثلاثی (ترجمه)	۱۳۷۳	۷
۱۸۶	جامعه‌شناسی معرفت، لوئیس کوزر	سعید سبزیان (ترجمه)	۱۳۷۳	۷
۱۸۷	مردم شناسی شهری و روش تحقیق آن	محمد علی یوسف زاده	۱۳۷۳	۷
۱۸۸	توسعه و جامعه شناسی: توسعه جامعه شناختی	حسین کچوئیان	۱۳۷۳	۷
۱۸۹	مدلهای رفتار مصرف کننده	محمود نبی زاده	۱۳۷۳	۷
۱۹۰	اثر اشتغال زنان کارگر بر تعداد فرزندان	عذرا جاراللهی	۱۳۷۳	۷
۱۹۱	الگوهای فرهنگی خاموش	بیوک محمدی	۱۳۷۳	۷
۱۹۲	ابعاد اجتماعی مدیریت و بهره‌برداری از مرتع	مصطفی ازکیا	۱۳۷۵	۸

			در ایران	
۱۹۳	۱۳۷۵	تقی آزاد ارمکی	نقش تبلیغات سیاسی در رفتار انتخاباتی ساکنان تهران	۸
۱۹۴	۱۳۷۵	امیلیا نرسیسیانس	بررسی چند زبانگونی در شهر تهران	۸
۱۹۵	۱۳۷۵	ژاله شادی طلب	دیدگاه مردان روستایی نسبت به کار زنان	۸
۱۹۶	۱۳۷۵	رحمت‌الله صدیق سروستانی	کاربرد تحلیل محتوا در علوم اجتماعی	۸
۱۹۷	۱۳۷۵	حمید انصاری	شبکه توزیع و نقش آن در افزایش قیمت‌ها	۸
۱۹۸	۱۳۷۵	علی اصغر مهاجرانی	نظریه انتقالی جمعیت در کشورهای اسلامی	۸
۱۹۹	۱۳۷۵	غلامعباس توسلی (منتقد)	معرفی و نقد کتاب الوین گولدنر	۸
۲۰۰	۱۳۷۶	غلامعباس توسلی	زندانیان و مسئله مشارکت، نتایج یک تحقیق	۹ و ۱۰
۲۰۱	۱۳۷۶	محمد توکل	گذار و وابستگی: دو مسئله در توسعه تکنولوژیک با مراجعه خاص به جامعه صیادی استان هرمزگان	۹ و ۱۰
۲۰۲	۱۳۷۶	حسن سرایی	مرحله اول گذار جمعیتی ایران	۹ و ۱۰
۲۰۳	۱۳۷۶	محمد میرزایی	استفاده از احتمال بقاء مرکب در محاسبه امید زندگی مشترک	۹ و ۱۰
۲۰۴	۱۳۷۶	زهرا سادات مشکانی، محمد رضا مشکانی	بررسی وضع اقتصادی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها در مقایسه با دارندگان تخصص‌های مشابه در سایر مراکز دولتی و غیر دولتی	۹ و ۱۰
۲۰۵	۱۳۷۶	فاروق خارابی	عنصر سیاسی و اجتماعی در شعر عصر مشروطه	۹ و ۱۰
۲۰۶	۱۳۷۶	پروین قریشی، فریده سرحدی، ناهید مطیع	روش کیفی و چند وجهی، روش مناسب برای مطالعه زندگی زنان روستایی ایران	۹ و ۱۰
۲۰۷	۱۳۷۶	مهناز زند	تحلیل و تبیین مسائل و مشکلات روانی - اجتماعی کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست شده در زلزله شهر رودبار	۹ و ۱۰
۲۰۸	۱۳۷۶	علیرضا محسنی تبریزی (منتقد)	نقد و بررسی کتاب مورتون دش و رابرت ام کراس	۹ و ۱۰

۲۰۹	سهم جلال آل احمد در شکل‌گیری پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی ایران	تقی آزاد ارمکی، اصغر عسگری خانقاه	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۰	تعزیه‌خوانی سازگاری با ساختار فرهنگی جامعه	علی بلوکباشی	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۱	مردم‌شناسی کاربردی و کاربرد مردم‌شناسی	سید مهدی ثریا	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۲	اشاره‌ای به مردم‌شناسی در ادبیات مکتوب و شفاهی	کاظم السادات اشکوری	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۳	انسان‌شناسی کاربردی و آینده انسان‌شناسی	اصغر عسگری خانقاه	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۴	مردم‌شناسی کاربردی و استعمار	نعمت‌الله فاضلی	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۵	کاربرد انسان‌شناسی سیاسی در کشورهای در حال توسعه	ناصر فکوهی	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۶	کفایت نظری مفاهیم در انسان‌شناسی	مسعود کوثری	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۷	ارزیابی وضعیت کنونی مردم‌شناسی در ایران	منیژه مقصودی	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۸	زبان و اجتماعی شدن: کاربرد انسان‌شناسی زبان	امیلیا نرسیسیانس	۱۳۷۷	۱۱
۲۱۹	نگرش ایرانیان نسبت به غرب: بررسی تجربی در ایران	تقی آزاد ارمکی	۱۳۷۷	۱۲
۲۲۰	فرهنگ توسعه در ادبیات کرد	مصطفی ازکیا	۱۳۷۷	۱۲
۲۲۱	کاربرد زبان‌های محلی در ایران	مهدی امانی	۱۳۷۷	۱۲
۲۲۲	پژوهشی در چگونگی تفسیر مقدمه ابن خلدون	غلامرضا جمشیدیها	۱۳۷۷	۱۲
۲۲۳	انتقال جمعیتی، علل و نتایج اقتصادی و اجتماعی آن	سید محمد سید میرزایی	۱۳۷۷	۱۲
۲۲۴	از جامعه صنعتی تا جامعه فراضعتی بررسی و ارزیابی نظریه‌ها	منوچهر صبوری کاشانی	۱۳۷۷	۱۲
۲۲۵	ارزیابی اعتبار سازه‌ای: نخستین گام ضرور در مطالعات بین فرهنگی	محمود قاضی طباطبایی	۱۳۷۷	۱۲
۲۲۶	جایگاه دروغ و الگوهای رفتاری در روابط اجتماعی ما	مرتضی کتبی	۱۳۷۷	۱۲
۲۲۷	جامعه‌شناسی در فرانسه	سید حسن حسینی	۱۳۷۷	۱۲
۲۲۸	شاخص‌شناسی در توسعه پایدار توسعه	قاسم صافی (منتقد)	۱۳۷۷	۱۲

			اقتصادی و حسابهای ملی در بستر سبز، گوئل کهن	
۲۲۹	۱۳۷۸	۱۳	علیرضا دهقان	بررسی تأثیر رسانه ها بر افکار عمومی (کاربرد یک الگوی جامعه شناختی)
۲۳۰	۱۳۷۸	۱۳	محمد رضا طالبان	خانواده، دانشگاه و جامعه پذیری مذهبی
۲۳۱	۱۳۷۸	۱۳	حمید عبداللهیان	روابط ترکیبی شیوه های فرهنگی، روش شناخت جامعه نو
۲۳۲	۱۳۷۸	۱۳	اصغر عسگری خانقاه	تداخل فرهنگی و زیستی گروه های انسانی در ایران
۲۳۳	۱۳۷۸	۱۳	یحیی علی بابایی	آیا دین یک نهاد اجتماعی است؟
۲۳۴	۱۳۷۸	۱۳	ناصر فکوهی	فرایندهای فرهنگی معاصر و پیامدهای آنها در حوزه انسانشناسی
۲۳۵	۱۳۷۸	۱۳	عبدالعلی لهسایی زاده، محمد کریم منصوریان	بررسی رضایتمندی شغلی درباره عوامل اقتصادی - اجتماعی و جمعیتی
۲۳۶	۱۳۷۸	۱۳	بهمن لیل نهاری	گشتاور رشد جمعیت ایران
۲۳۷	۱۳۷۸	۱۴	تقی آزاد ارمکی	تلویزیون در ایران: ابزار توسعه یا نمادسازی
۲۳۸	۱۳۷۸	۱۴	مهدی امانی	موفقیت در سواد آموزی بزرگسالان در ایران بعد از انقلاب اسلامی
۲۳۹	۱۳۷۸	۱۴	سید محسن سعیدی مدنی	تأثیر هندوئیسم بر مسلمانان هند
۲۴۰	۱۳۷۸	۱۴	ژاله شادی طلب	مشارکت زنان روستایی در تأمین و تجهیز منابع
۲۴۱	۱۳۷۸	۱۴	علی شکوری	بنیانها و چالش های رشد و پایداری تعاونی ها در کشورهای صنعتی
۲۴۲	۱۳۷۸	۱۴	صادق صالحی، قربانعلی ابراهیمی	بررسی عوامل مؤثر بر فعالیت پژوهشی اعضای هیأت علمی
۲۴۳	۱۳۷۸	۱۴	شهلا کاظمی پور	الگویی در تعیین پایگاه اجتماعی اقتصادی افراد و سنجش تحرک اجتماعی
۲۴۴	۱۳۷۸	۱۴	مجید کوششی	بازنگری در روش نسبت اف به پی برای برآورد باروری
۲۴۵	۱۳۷۸	۱۴	حسین اصلاحی (منتقد)	نقد و بررسی کتاب محمد عبداللهی
۲۴۶	۱۳۷۸	۱۴	تقی آزاد ارمکی	گفت وگویی با رندل کالینز

۲۴۷	تحلیلی بر نقش زن در توسعه پایدار با تأکید بر اشتغال	اعظم راودراد	۱۳۷۹	۱۵
۲۴۸	تأملی در مسکن اشکور بالا	کاظم السادات اشکوری	۱۳۷۹	۱۵
۲۴۹	ترکیب سنی، نیروی محرکه رشد و جمعیت آینده ایران	حسن سرایی	۱۳۷۹	۱۵
۲۵۰	فراتحلیل مطالعات انجام شده در حوزه آسیب شناسی اجتماعی در ایران	رحمت‌الله صدیق سروستانی	۱۳۷۹	۱۵
۲۵۱	شیوه‌های همیاری در ازدواج در ایران	مهدی طالب	۱۳۷۹	۱۵
۲۵۲	مطالعه کوررنگی در شش گروه ایرانی	اصغر عسگری خانقاه	۱۳۷۹	۱۵
۲۵۳	پژوهشی در زمینه‌های نظری و نتایج تجربی مهاجرت و باروری	حسین محمودیان	۱۳۷۹	۱۵
۲۵۴	پژوهشی درباره ربا و جبران کاهش قدرت خرید پول	پرویز داوودی، میثم موسایی	۱۳۷۹	۱۵
۲۵۵	بررسی پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترا	تقی آزاد ارمکی، طاهره خزاعی، مهناز زند، فرشته خرسند	۱۳۷۹	۱۵
۲۵۶	بررسی تحولات اجتماعی و فرهنگی در طول سه نسل خانواده تهرانی	تقی آزاد ارمکی، مهناز زند، طاهره خزاعی	۱۳۷۹	۱۶
۲۵۷	فقدان تناسب در ابعاد پایگاه اجتماعی و پیامدهای روانی و اجتماعی آن	مسعود چلبی، اعظم آزاده	۱۳۷۹	۱۶
۲۵۸	نقش انجمن‌ها در انقلاب مشروطه	فاروق خارابی	۱۳۷۹	۱۶
۲۵۹	سنجش درجه توسعه یافتگی فرهنگی استانهای ایران	کرامت الله زیاری	۱۳۷۹	۱۶
۲۶۰	ارزیابی «روش فرزندان خود» برای برآورد باروری در ایران	محمدجلال عباسی شوازی	۱۳۷۹	۱۶
۲۶۱	تحلیلی ساختی از یک اسطوره سیاسی	ناصر فکوهی	۱۳۷۹	۱۶
۲۶۲	زناشویی با خویشاوندان بسیار نزدیک در ایران باستان	احمد کتابی	۱۳۷۹	۱۶
۲۶۳	مبانی نظری و تجربی وندالیسم: مروری بر یافته‌های یک تحقیق	علیرضا محسنی تبریزی	۱۳۷۹	۱۶
۲۶۴	بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت اجتماعی	مصطفی ازکیا، غلامرضا	۱۳۸۰	۱۷

		غفاری	در نواحی روستایی شهر کاشان	
۲۶۵		نگاهی به چهل سال تحول جمعیت شناختی ازدواج در ایران	مهدی امانی	۱۳۸۰ ۱۷
۲۶۶		تحلیل محتوای سرمقاله‌های روزنامه‌های سراسری در سال ۱۳۷۸	علیرضا دهقان	۱۳۸۰ ۱۷
۲۶۷		رابطه مرگ و میر و توسعه در استان‌های ایران	حاتم حسینی	۱۳۸۰ ۱۷
۲۶۸		هرمنوتیک سهندیه	محمد حریری اکبری	۱۳۸۰ ۱۷
۲۶۹		بررسی عوامل مؤثر بر وحدت نخبگان در حوزه فرهنگ	علی محمد حاضری، یحیی علی بابایی	۱۳۸۰ ۱۷
۲۷۰		تأملی در مردم شناسی فرهنگی بازار و مسکن شهر قزوین	اصغر عسگری خانقاه	۱۳۸۰ ۱۷
۲۷۱		توسعه فیزیکی شهر یزد و تأثیر آن بر ساختار جمعیت بافت قدیم شهر	احمد پوراحمد، علی شماعی	۱۳۸۰ ۱۸
۲۷۲		زنان ایران مطالبات و انتظارات	ژاله شادی طلب	۱۳۸۰ ۱۸
۲۷۳		بررسی میزان شایستگی‌های کانونی در میان دانشجویان	محمود شارع‌پور، صادق صالحی و محمد فاضلی	۱۳۸۰ ۱۸
۲۷۴		هم‌پژوهی و هم‌نویسی در ایران	رحمت‌الله صدیق سروستانی	۱۳۸۰ ۱۸
۲۷۵		بررسی مشارکت روستائیان در بازسازی مناطق زلزله زده	مهدی طالب	۱۳۸۰ ۱۸
۲۷۶		تعامل جهانی‌شدن، شهروندی و دین	سعیدرضا عاملی	۱۳۸۰ ۱۸
۲۷۷		همگرایی رفتارهای باروری در ایران ...	محمد جلال عباسی شوازی	۱۳۸۰ ۱۸
۲۷۸		وضعیت پیوستاری تغییرات فرهنگی در ایران	اصغر عسگری خانقاه، تقی آزاد ارمکی	۱۳۸۰ ۱۸
۲۷۹		بررسی تأثیر درس‌های پیشنیاز زبان و ریاضی در موفقیت‌های دانشجویان در درسهای مرتبط	میثم موسایی	۱۳۸۰ ۱۸
۲۸۰		انتقال مرگ و میر، اختلال در سلامتی و برنامه‌ریزی بهداشتی	محمد میرزایی	۱۳۸۰ ۱۸
۲۸۱		فوتبال: پارادوکس نوسازی	تقی آزاد ارمکی	۱۳۸۱ ۱۹
۲۸۲		نوربرت الیاس و فرایند متمدن شدن	یوسفعلی ایاذری	۱۳۸۱ ۱۹

۲۸۳	نگاهی به خشونت فوتبال	بیژن افسرکشمیری	۱۳۸۱	۱۹
۲۸۴	خشونت در فوتبال قابل پیشگیری است	محمد جهانفر	۱۳۸۱	۱۹
۲۸۵	تخلیه منفعل هیجان یا تزریق فعال خلیجان	رحمت‌الله صدیق سروستانی	۱۳۸۱	۱۹
۲۸۶	فوتبال و کشف علانم تغییرات فرهنگی	حمید عبداللهیان	۱۳۸۱	۱۹
۲۸۷	فوتبال و فردیت فرهنگ‌ها	اصغر عسگری خانقاه، علیرضا حسن زاده	۱۳۸۱	۱۹
۲۸۸	سیری در مفاهیم و نظریه‌های خشونت، پرخاش و پرخاشگری...	علیرضا محسنی تبریزی، محمد مهدی رحمتی	۱۳۸۱	۱۹
۲۸۹	چرا فوتبال؟	جمشید مصباحی‌پور ایرانیان	۱۳۸۱	۱۹
۲۹۰	تحلیل برخی نتایج آموزه‌های ویتگنشتاین متأخر برای علوم اجتماعی	علی پایا	۱۳۸۱	۱۹
۲۹۱	توان رقابتی و روابط پیمانکاری: بحثی در جامعه‌شناسی اقتصادی	محمد رضا رضوی	۱۳۸۱	۱۹
۲۹۲	معرفی کتاب	عباس کاظمی وریج	۱۳۸۱	۱۹
۲۹۳	خشونت و اوباشیگری در اروپا، مارش و دیگران	موسی عنبری (منتقد)	۱۳۸۱	۱۹
۲۹۴	دمکراسی دیجیتالی و حکومت الکترونیکی: ...	مهدی منتظر قائم	۱۳۸۱	۱۹
۲۹۵	از طبقه اجتماعی تا سبک زندگی، رویکردهای نوین در تحلیل جامعه‌شناختی هویت	یوسفعلی ابادری، حسن چاوشیان	۱۳۸۱	۲۰
۲۹۶	فقر، آسیب‌پذیری و توسعه	مصطفی ازکیا	۱۳۸۱	۲۰
۲۹۷	نقش مهاجرین در نوع و میزان جرایم ارتكابی شهر تهران	احمد پوراحمد، محسن کلانتری	۱۳۸۱	۲۰
۲۹۸	بررسی عوامل مؤثر بر بازگشت مهاجرین افغانی	غلامرضا جمشیدیها، یحیی علی بابایی	۱۳۸۱	۲۰
۲۹۹	رویکردهای متفاوت در مطالعه فرهنگ با تأکید بر بعد روش شناختی	علی محمد حاضری، مصطفی مهرآیین	۱۳۸۱	۲۰
۳۰۰	ابژه‌ها و تغییر مراسم دینی	مهری بهار، پیر رب	۱۳۸۱	۲۰
۳۰۱	رابطه سرمایه فرهنگی با هویت اجتماعی جوانان	محمود شافع‌پور، غلامرضا خوشفر	۱۳۸۱	۲۰

۳۰۲	گروه‌های مرجع در جامعه‌شناسی و روانشناسی اجتماعی با تأکید بر نظریه‌های مرتن و فستینگر	رحمت‌الله صدیق سروستانی، سید ضیاء هاشمی	۱۳۸۱	۲۰
۳۰۳	بررسی دیدگاه زنان در مورد رفتارهای باروری در استان یزد با استفاده از روش‌های کیفی	محمد جلال عباسی شوازی، پیترو مكدونالد، میمنت حسینی چاووشی، زینب کاوه فیروز	۱۳۸۱	۲۰
۳۰۴	تبیین قشربندی اجتماعی	هوشنگ نایی، حمید عبداللہیان	۱۳۸۱	۲۰
۳۰۵	تحلیل جامعه‌شناختی از مقایسه کارایی در سه نوع نظام بهره‌برداری از مراتع	منصور وثوقی	۱۳۸۱	۲۰
۳۰۶	سیاست اجتماعی تطبیقی، پاتریسیاکنت	غلامرضا غفاری (منتقد)	۱۳۸۱	۲۰
۳۰۷	بررسی سطح، علل و عوامل تعیین‌کننده مرگ و میر تهران بزرگ در سال ۱۳۷۵	شهلا کاظمی پور	۱۳۸۲	۲۱
۳۰۸	ترویج و توسعه کشاورزی در ایران	محمد عبداللہی	۱۳۸۲	۲۱
۳۰۹	ایران‌شناسی مارکس‌گرا: ضرورت بازاندیشی	غلامعباس توسلی، حمید عبداللہی	۱۳۸۲	۲۱
۳۱۰	هرمنوتیک: بازسازی یا گفتگو	تقی آزاد ارمکی، هاله لاجوردی	۱۳۸۲	۲۱
۳۱۱	قومیت، نابرابری آموزشی و تحولات جمعیتی	مهدی طالب، محسن گودرزی	۱۳۸۲	۲۱
۳۱۲	دوجہانی شدن‌ها و جامعه جهانی اضطراب	سعیدرضا عاملی	۱۳۸۲	۲۱
۳۱۳	پژوهش مردم‌شناختی درباره نقش سگ در زندگی ایل بویراحمد	محمدعلی محمدی ملاسرایی، سید هاشم موسوی دیزکوهی	۱۳۸۲	۲۱
۳۱۴	بررسی مشارکت زنان در نیروی کار در استان‌ها در سال‌های ۵۵، ۶۵ و ۷۵	حسین محمودیان	۱۳۸۲	۲۱
۳۱۵	ساختار معرفتی علم در ایران (سال ۲۰۰۱)	شاپور اعتماد، یحیی امامی، اکبر حیدری، محمدنبی سربلوکی، مرتضی مهرداد	۱۳۸۲	۲۱
۳۱۶	عرفی شدن و زندگی روزمره	عباس وریج کاظمی، مهدی فرجی	۱۳۸۲	۲۱

۳۱۷	ابهام زدایی از منطق موقعیت	علی پایا	۱۳۸۲	۲۱
۳۱۸	حل مسأله	یوسفعلی اباذری	۱۳۸۲	۲۱
۳۱۹	آنومی سیاسی در ایران با تکیه بر شهروندان تهرانی	احمد رجب‌زاده، مسعود کوثری	۱۳۸۲	۲۱
۳۲۰	مطالعات فرهنگی انگلیسی، ترنر	محمد رضایی (منتقد)	۱۳۸۲	۲۱
۳۲۱	دولت و توسعه روستایی بعد از انقلاب، علی شکوری	علی اصغر سعیدی (منتقد)	۱۳۸۲	۲۱
۳۲۲	نوسانات تحدید موالید در ایران	محمد میرزایی	۱۳۸۲	۲۲
۳۲۳	جامعه‌شناسی فرهنگ مقاومت در مقابل جهانی شدن	برایان اس. ترنر	۱۳۸۲	۲۲
۳۲۴	یکپارچگی اراضی: تجربه‌ای ناموفق	منصور وثوقی	۱۳۸۲	۲۲
۳۲۵	فراتر از جهانی شدن	اسکات لوکاس	۱۳۸۲	۲۲
۳۲۶	فضای جهانی محلی: قدرت و بی‌قدرتی فرهنگ‌ها	سعیدرضا عاملی	۱۳۸۲	۲۲
۳۲۷	بررسی عوامل خطر ساز در آلودگی نوجوانان	رحمت‌الله صدیق سروستانی	۱۳۸۲	۲۲
۳۲۸	تأملاتی دربارهٔ عصبیت ابن خلدون	غلامرضا جمشیدی‌ها	۱۳۸۲	۲۲
۳۲۹	بیگانگی فعال و بیگانگی منفعل	علیرضا محسنی تبریزی	۱۳۸۲	۲۲
۳۳۰	قرائتی نقادانه از رمان کودک در زمان ایان مک اوان	حسین پاینده	۱۳۸۲	۲۲
۳۳۱	بررسی تحرک اجتماعی در نواحی روستایی در بعد از انقلاب	علی شکوری	۱۳۸۲	۲۲
۳۳۲	مدلی برای مطالعه و گروه‌های قومی	یوسفعلی اباذری، محسن گودرزی	۱۳۸۲	۲۲
۳۳۳	تجدید مفهوم سازی شاخص قشر بندی اجتماعی	حمید عبداللهیان، هوشنگ نایی	۱۳۸۲	۲۲
۳۳۴	تحلیلی از اندیشهٔ پیر بورديو دربارهٔ فضای منازعه آمیز ...	غلامعباس توسلی	۱۳۸۳	۲۳
۳۳۵	نقش عوامل اقتصادی - اجتماعی در موفقیت تحصیلی و عملکرد شغلی دانشجویان	یوسف حجازی	۱۳۸۳	۲۳
۳۳۶	تعلقات اجتماعی و اثرات آن بر بازگشت	غلامرضا جمشیدی‌ها، موسی	۱۳۸۳	۲۳

		عنبری	مهاجرین افغانی	
۲۳	۱۳۸۳	تقی آزاد ارمکی	ادبیات داستانی و سرنوشت جامعه‌شناسی	۳۳۷
۲۳	۱۳۸۳	باقر ساروخانی	اقتناع، غایت ارتباطات	۳۳۸
۲۳	۱۳۸۳	فریدون وحید، محسن نیازی	تأملی در مورد رابطه بین ساختار خانواده و مشارکت اجتماعی در شهر کاشان	۳۳۹
۲۳	۱۳۸۳	مجتبی قدیر معصوم، کیومرث حبیبی	سنجش و تحلیل سطوح توسعه یافتگی شهرها و شهرستان‌های استان گلستان	۳۴۰
۲۳	۱۳۸۳	صمد کلانتری، رسول ربانی، جعفر هزار جریبی	بررسی میزان کارآفرینی دانش آموختگان در عرصه نشریات و مطبوعات	۳۴۱
۲۳	۱۳۸۳	حمیدرضا جلالی پور	تأملاتی نظری در دمکراسی در ایران کنونی	۳۴۲
۲۳	۱۳۸۳	صادق صالحی	بررسی عوامل مؤثر بر تنش‌های کارگری	۳۴۳
۲۳	۱۳۸۳	غلامرضا غفاری (منتقد)	جامعه‌شناسی توسعه: دیدگاه‌های کنش‌گرا، نرمن لانگ	۳۴۴
۲۴	۱۳۸۳	غلامعباس توسلی، یارمحمد قاسمی	هویت جمعی و جهانی شدن	۳۴۵
۲۴	۱۳۸۳	حسین محمودیان	سن ازدواج در حال افزایش، بررسی عوامل پشتیبان	۳۴۶
۲۴	۱۳۸۳	سعید معیدفر	شکاف نسلی یا گسست فرهنگی	۳۴۷
۲۴	۱۳۸۳	رحمت‌الله صدیق سروستانی، موسی عنبری	باورهای خرده‌فرهنگی و مشارکت امدادی	۳۴۸
۲۴	۱۳۸۳	مهری بهار	نذر و هویت اجتماعی زنان	۳۴۹
۲۴	۱۳۸۳	علی شکوری	امنیت غذایی و دسترسی به آن در ایران	۳۵۰
۲۴	۱۳۸۳	ژاله طالبی	روابط اجتماعی در فضای شهری	۳۵۱
۲۵	۱۳۸۴	محمد میرزایی، منصور وثوقی، محسن ابراهیم‌پور	تغییرات نظری و مفهومی در نظریات جمعیت‌شناسی	۳۵۲
۲۵	۱۳۸۴	محمد جلال عباسی شوازی، عباس عسگری ندوشن	تغییرات خانواده و کاهش باروری در ایران	۳۵۳
۲۵	۱۳۸۴	خدیجه سفیری، نیره شریفی	بررسی سلسله مراتب ارزشی دانشجویان	۳۵۴
۲۵	۱۳۸۴	وحید سینایی، غلامرضا	کثرت‌گرایی فرهنگی در عصر جهانی شدن	۳۵۵

		ابراهیم آبادی		
۲۵	۱۳۸۴	رحمت الله صدیق سروستانی، غلامحیدر ابراهیم بای	بازگشت به دولت به عنوان یک نهاد اجتماعی	۳۵۶
۲۵	۱۳۸۴	یوسفعلی اباذری، عباس کاظمی	رویکردهای نظری خرید	۳۵۷
۲۵	۱۳۸۴	منصور وثوقی، افسانه یوسفی آقابین	پژوهشی جامعه‌شناختی در زمینه مشارکت اجتماعی زنان	۳۵۸
۲۵	۱۳۸۴	امیر ملکی	نگرش جوانان نسبت به مشارکت زنان در سطح برگزیدگان سیاسی	۳۵۹
۲۶	۱۳۸۴	غلامعباس توسلی، مرضیه موسوی	مفهوم سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید	۳۶۰
۲۶	۱۳۸۴	مصطفی ازکیا، حسین ایمانی جاجرمی	بررسی جامعه‌شناختی و عوامل کارایی شوراهای اسلامی شهر	۳۶۱
۲۶	۱۳۸۴	مهدی منظر قائم	سیاست‌های دریافت برنامه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای در کشورهای آسیایی: درس‌های مقابله و بهره‌وری برای ایران	۳۶۲
۲۶	۱۳۸۴	یوسفعلی اباذری، ندا میلانی	بازنمایی مفهوم «غرب» در نشریات دانشجویی	۳۶۳
۲۶	۱۳۸۴	هاله لاجوردی	نظریه‌های زندگی روزمره	۳۶۴
۲۶	۱۳۸۴	محمد رضا جوادی یگانه، سید ضیاء هاشمی	تعارض نفع فردی و نفع جمعی (دوراهی اجتماعی) و عوامل مؤثر بر آن	۳۶۵
۲۶	۱۳۸۴	عبدالله معتمدی	بررسی عوامل مرتبط با نگهداشت نیروهای متخصص در مناطق محروم	۳۶۶
۲۶	۱۳۸۴	جواد افشار کهن	بررسی دگرگونی‌های ساختاری	۳۶۷
۲۷	۱۳۸۵	مصطفی ازکیا، محمود توکلی	فرا تحلیل مطالعات رضایت شغلی در سازمانهای آموزشی	۳۶۸
۲۷	۱۳۸۵	محمد امین فانعی راد	وضعیت اجتماع علمی در رشته علوم اجتماعی	۳۶۹
۲۷	۱۳۸۵	نفیسه حمیدی، مهدی فرجی	روایت شناسی: موارد خاصی از بازاندیشی خویشتن زنانه در ایران	۳۷۰
۲۷	۱۳۸۵	محمد توکل، مریم قاضی	شکاف نسلی در رویکردهای کلان جامعه	۳۷۱

		نژاد	شناختی: بررسی و نقد رهیافتهای نسل تاریخی و تضاد با تأکید بر نظرات مانهایم و بوردیو	
۳۷۲	۱۳۸۵	تقی آزاد ارمکی، محمد رضایی	سوژه و قدرت: تحلیل چگونگی شکل گیری ذهنیت در مطالعات فرهنگی	۲۷
۳۷۳	۱۳۸۵	غلامعباس توسلی	بررسی گفتمانهای غالب در بحث جهانی شدن	۲۷
۳۷۴	۱۳۸۵	موسی عنبری	دلایل ناکامی نظام برنامه ریزی توسعه در ایران عصر پهلوی دوم	۲۷
۳۷۵	۱۳۸۵	علی پایا	ابهام زدایی از منطق موقعیت، بخش دوم	۲۸
۳۷۶	۱۳۸۵	حسین کچویان و جلیل کریمی	پوزیتیویسم و جامعه شناسی در ایران	۲۸
۳۷۷	۱۳۸۵	ابراهیم صالحی عمران	بررسی نگرش اعضای هیئت علمی نسبت به علل مهاجرت نخبگان به خارج از کشور	۲۸
۳۷۸	۱۳۸۵	بهزاد برکت	ادبیات و نظریه نظام چندگانه: نقش اجتماعی نوشتار	۲۸
۳۷۹	۱۳۸۵	وحید قاسمی، سید آیت الله میرزایی	جوانان و هنجارهای رسمی و غیررسمی موسیقی پاپ	۲۸
۳۸۰	۱۳۸۵	مسعود گلچین	انحراف اجتماعی جوانان در آیین پژوهشها	۲۸
۳۸۱	۱۳۸۵	محمد جواد ناطق پور، سید احمد فیروزآبادی	شکل گیری سرمایه اجتماعی و فراتحلیل عوامل موثر بر آن	۲۸
۳۸۲	۱۳۸۵	عباس منوچهری، سید محمود نجاتی حسینی	درآمدی بر نظریه شهروندی گفت و گویی در فلسفه سیاسی هابرماس	۲۹
۳۸۳	۱۳۸۵	محمد جلال عباسی شوازی، رسول صادقی	قومیت و باروری: تحلیل رفتار باروری گروههای قومی در ایران	۲۹
۳۸۴	۱۳۸۵	محمد حسین پناهی	ارزشهای جهاد و شهادت در شعارهای انقلاب اسلامی	۲۹
۳۸۵	۱۳۸۵	مرتضی مردیها	استدلال طبیعی	۲۹
۳۸۶	۱۳۸۵	سید علیرضا حسینی بهشتی، حسین هادوی	نقش اعتمادسازی در افزایش مشارکت عمومی از دیدگاه امام خمینی	۲۹
۳۸۷	۱۳۸۵	محمد ابراهیم موحدی، فاطمه جمیلی کهنه شهری	دوگانگی اجتماعی نظر و عمل: توسعه فرضیه دوسوگرایی جامعه شناختی در عرصه بهداشت	۲۹

۳۸۸	دورکیم، خودکشی و مذهب از پسکو سولیدو و جورجیانا	یحی علی‌آبادی (ترجمه)	۱۳۸۵	۲۹
۳۸۹	معرفی و نقد کتاب میثاق پارسا	جواد افشارکهن (منتقد)	۱۳۸۵	۲۹
۳۹۰	دیالکتیک منش و میدان در نظریه عمل پی‌یر بوردیو	غلامرضا جمشیدی‌ها، شهرام پرستش	۱۳۸۶	۳۰
۳۹۱	بررسی امکان همزیستی دین و مدرنیته	علیرضا شجاعی‌زند	۱۳۸۶	۳۰
۳۹۲	سرمایه اجتماعی شبکه و جنسیت ...	سوسن باستانی، مریم صالحی هیکویی	۱۳۸۶	۳۰
۳۹۳	رابطه ارزش‌های سنتی و مدرن در سطوح خرد و کلان	تقی آزادارمکی، امیر ملکی	۱۳۸۶	۳۰
۳۹۴	زن در عرصه عمومی ...	سهیلا علیرضائزاد، حسن سرایی	۱۳۸۶	۳۰
۳۹۵	مناسبات دولت و جامعه از دیدگاه جامعه‌شناسی	غلامحیدر ابراهیم‌بای سلامی	۱۳۸۶	۳۰
۳۹۶	بررسی رابطه نظام‌های تضمین کیفیت آموزش عالی با زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی، «نقش‌های شناختی» با تأکید بر مورد ایران	مقصود فراستخواه، عباس بازرگان و کارو لوکس	۱۳۸۶	۳۱
۳۹۷	بررسی توسعه تکنولوژی و صنعت نفت ایران ...	محمد توکل، محمدرضا مهدی‌زاده	۱۳۸۶	۳۱
۳۹۸	تغییرات فرهنگی از کوچ به اسکان...	جلال‌الدین رفیع‌فر، رضا قربانی دیگ	۱۳۸۶	۳۱
۳۹۹	عوامل اجتماعی مؤثر بر مصرف تریاک و مشروبات الکلی در بین دانشجویان	سیدحسن سراج‌زاده، ایرج فیضی	۱۳۸۶	۳۱
۴۰۰	نگاهی بر رویکرد تفسیری کلیفورد گیرتز با تأکید بر تفسیر او از پدیده دینی	ناصر فکوهی	۱۳۸۶	۳۱
۴۰۱	جامعه‌شناسی علم فناوری «تأملی بر تحولات اخیر جامعه‌شناسی علم	قاضی طباطبایی، ابوعلی ودادهیر	۱۳۸۶	۳۱
۴۰۲	تحلیل مقایسه‌ای کیفی در علوم اجتماعی	مسعود کوثری	۱۳۸۶	۳۱
۴۰۳	چرخش فرهنگی در قلمرو مطالعات انقلاب های اجتماعی با تأکید بر انقلاب اسلامی	علی محمد حاضری، محمد عاملی	۱۳۸۶	۳۲
۴۰۴	اسکان عشایر و توسعه و بهبود حیات اجتماعی	محمد عبداللہی	۱۳۸۶	۳۲

			آنان در ایران	
۳۲	۱۳۸۶	حسین کچوئیان	نظریه جهانی شدن ترکیبی مسأله ساز از دو کلان روایت تاریخ تجدد	۴۰۵
۳۲	۱۳۸۶	حسین ایمانی جاجرمی و سیداحمد فیروزآبادی	الگوی سنجش عملکرد حکومت های محلی در ایران	۴۰۶
۳۲	۱۳۸۶	میثم موسایی، لقمان شوقی	بررسی رضامندی مستمری بگیران تأمین اجتماعی تهران بزرگ	۴۰۷
۳۲	۱۳۸۶	سعید معیدفر، نفیسه حمیدی	زنان سرپرست خانوار و آسیب های اجتماعی	۴۰۸
۳۳	۱۳۸۷	محمد توکل	جامعه شناسی معرفت و فرهنگ ...	۴۰۹
۳۳	۱۳۸۷	عباس کاظمی، ابراهیم محسنی آهویی	تبعیض سنی: ارزیابی گفتمان سیاست فرهنگی...	۴۱۰
۳۳	۱۳۸۷	سیدامیرطالبیان، محمد فاضلی و عقیل دغاغله	تحلیل اجتماعی توسعه صنعتی در منطقه عسلویه	۴۱۱
۳۳	۱۳۸۷	مصطفی ازکیا و سیداحمد فیروزآبادی	بررسی سرمایه اجتماعی بهره برداری در انواع نظام بهره برداری از زمین و عوامل مؤثر بر تبدیل بهره برداری های دهقانی و تعاونی	۴۱۲
۳۳	۱۳۸۷	حمیدرضا جلایی پور	با نظریه های گوناگون جامعه شناسی چگونه روبرو شویم؟	۴۱۳
۳۳	۱۳۸۷	محمد رضا جوادی یگانه، سیدضیاء هاشمی	نگاهی جدید به مناقشه فردگرایی و جمع گرایی در جامعه شناسی	۴۱۴
۳۳	۱۳۸۷	یارمحمد قاسمی	ارزیابی نحوه مدیریت توسعه در ایران	۴۱۵